Ազգ
Azg
armenian daily
21 ՄԱՐՏ 1998 ՇԱԲԱԹ # 50 (1553)

ПОДПИСКА

Պոլսում պատրիարքական ընտրությունները Զատիկից հետո

Հակառակ ընկալյալ սովորության, Թուրքիո հայոց հանգուցյալ պատրիարք Գարեգին արք. Գազանճյանի հաջորդի ընտրությունը 40-օրյա սգի շրջանի ավարտին չի սպասի, քանզի Ս. Հարության (Զատիկի) տոների վրա սուգը չի տարածվում: Հավանաբար այդ ընտրությունը տեղի կունենա Զատիկից (ապրիլի 12) անմիջապես հետո: Համենայն դեպս, ճշգրիտ թվականը կորոշվի առաջիկա շաբաթվա ընթացքում, երբ, երկուշաբթի օրը, պատրիարքական ընտրության հանձնաժողովը կկազմվի եւ սկսի գումարել նիստեր:

Այժմվանից կարելի է վստահ ասել, որ պատրիարքական աթոռի գլխավոր երկու թեկնածուները կլինեն Շահան արք. Սվաճյանը եւ ներկայումս պատրիարքական ընդհանուր փոխանորդ Մեսրոպ արք. Մութաֆյանը: Անհնավանական է այս թեկնածուների առաջադրումը, քանի որ «դեմոկրատական» Թուրքիայի կառավարության հաստատած օրենքով, պատրիարք կարող է ընտրվել միայն թուրքահպատակ եկեղեցականը: Ավելին, այդ օրենքը պահանջում է, որ թեկնածուն ոչ միայն ինքը Թուրքիայի քաղաքացի լինի, այլեւ նրա հայրը: Ու դեռ ենթական պետք է նաեւ ծնված լինի Թուրքիայում եւ զինվորական ծառայություն անցած թուրքական բանակում:

Առայժմ միայն վերոհիշյալ եկեղեցականները կարող են անցնել այդ «ասեղի ծակից»...

ԱՍՈՒԼԻՍ

Դեմիրճյանը բարկանում է, բայց չի բարկացնում

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Ինչ խոսք, ընտրողը սպասում էր Կարեն Դեմիրճյանի խոսքին, մարդ, որն ասուտի տես նետվեց նոր քաղաքական մակերեւույթ, ոսկե հանքաքար դառնալու հավակնություններով: Ինչպե՞ս է նա գնահատում առաջին փուլի ընթացքն ու արդյունքները, եւ իր ստորագրությունը «հինգի հայտարարության» տակ: Ի դեպ, այդ փաստաթուղթն ի սկզբանե դրոշմված էր չորս ստորագրություններով եւ բացակայում էր հենց պարոն Դեմիրճյանի «անձնագիրը»: Որպես այս եւ այլ հարցերի պատասխան, երեկ ոչ թե նա, այլ նրա շտաբի մամլո քարտուղար Արմեն Վալեսյանը ընթերցեց մի նոր հայտարարություն, որի մեխը գամվում էր հետեւյալ տրամաբանությամբ. «Մենք ամեն ինչ կանենք, որպեսզի երկրորդ փուլում ընտրություններն իրոք անցնեն ազատ եւ արդար, որպեսզի ժողովուրդն իր կամքով, այլ ոչ թե այլոց թելադրանքով կատարի իր ընտրությունը, ինչ չհաջողվեց առաջին փուլում: Խախտումներն էլ ավելի մեծ թափ կստանային, եթե չլիներ ՀՀ նախագահի հինգ թեկնածուների հայտնի քաղաքական հայտարարությունը»: Ասենք, որ այն հարցին, թե ինչ հասկանանք «այլոց ուժեր» ասելով, պրն Վալեսյանը արձագանքեց. «Գաղտնիք չէ որ ուժերի մասին է, մենք միամիտ չենք եւ պատկերացնում ենք, թե ինչի մասին է խոսքը»:

Մեկ այլ հարցի վերաբերյալ, թե արդյոք օրինախախտումները ազդե՞լ են հատկապես ընտրությունների արդյունքների վրա, մամուլի քարտուղարը նշեց, որ «անշուշտ, քանզի ստեղծված էր այն տիպի մթնոլորտ, որը թույլ չի տվել մարդկանց կողմնորոշվել»: Նա բարձր գնահատանքի արժանացրեց նաեւ ԵԱՀԿ դիտորդների հայտնի հայտարարությունը, որն իր հերթին «կանխեց էլ ավելի մեծ չափերի հասնող խախտումներ կատարելու գայթակղությունը»:

Անհեթեթություն համարելով այն կարծիքը, որ իբր թե Կարեն Դեմիրճյանի հետեւում ՀՀՇ-ն է, Արմեն Վալեսյանը միեւնույն ժամանակ չբացառեց տարբեր շտաբների միջեւ գործնական խորհրդակցություններ վարելու հնարավորությունը:

Վերադառնալով երեկվա հայտարարությանը, նշենք, որ Կարեն Դեմիրճյանը «դատապարտում է առանձին ուժերի միտումները կտրելու այդ հավատն ու հույսը (ժողովրդի-Ա.Ղ.), արհեստական պատնեշներ ստեղծելու դեպի օրինականություն տանող ճանապարհին»: Եվ ապա. «Այս առումով առաջին հերթին պետք է ապահովվի ժողովրդի ազատ կամքի արտահայտությունն ու ազատ ընտրելու եւ ընտրվելու իրավունքի պաշտպանությունը, ինչպես նաեւ բացառվի իրավական, ուժային եւ պետական այլ կառույցների քաղաքական մրցակցությանը ներգրավվելու ցանկացած փորձ»:

Արմեն Վալեսյանի խոսքը, որքան զգույշ էր, նույնքան եւ անզգույշ, նա ոչ մի անգամ չհիշատակեց Ռոբերտ Քոչարյանի անունը, նշելով սակայն «հայտնի ուժերի» միջամտության մասին: Ակնհայտ է նաեւ, որ Կարեն Դեմիրճյանի հայտարարության մեջ դատապարտվում էր նախ եւ առաջ (եթե խոսելու լինենք հենց այդ զգույշ-անզգույշ լեզվով) ազատ եւ արդար ընտրությունները խոչընդոտողը:

Վերջին մեկ-երկու օրերի ընթացքում լուրեր էին տարածվում Կարեն Դեմիրճյանի Մոսկվա մեկնելու մասին: Սա ընկալվում էր համապատասխան կերպ, անկախ մեկնելու բուն պատճառից: Նման ընկալումը արդի փուլի տրամաբանությունն է: Կարեն Դեմիրճյանը հավանաբար հենց այդ պատճառով էլ չի գնացել Մոսկվա, եթե, իհարկե, ուներ նման մտադրություն:

Թուրքիան զգուշանում է նաեւ Դեմիրճյանից

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 20 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թուրքական ATV հեռուստակայանը մարտի 18-ին երեկոյան թողարկված իր լուրերի թողարկման մեջ հաղորդել է Երեւանից վերադարձող Եվրախորհրդի կողմից դիտորդ, թուրք պատգամավոր Ջեֆի Գամհիի հետ հարցազրույցը, որի ժամանակ դիտորդն ասել է, թե ճիշտ չի լինի Հայաստանի նորընտիր նախագահից սպասել [...]պես կտրուկ ու թշնամական արարքներ, որովհետեւ տրամաբանության ուղին մեկն է եւ ամեն նախագահ հետեւում է ամենատրամաբանական ուղուն»: Իսկ այն հարցին, թե երկրորդ փուլ անցած թեկնածուներից ո՞ր մեկն է նախընտրելի Թուրքիայի համար, հեռուստակայանն արել է հետեւյալ մեկնաբանությունը: «Թուրքիայի տեսակետից, որքան էլ զարմանալի թվա, նախընտրությունը կախված է տվյալ նախագահի ոչ թե ղարաբաղյան քաղաքականությունից, այլ PKK-ի (Քրդստանի աշխատավորական կուսակցություն) նկատմամբ դիրքորոշումից: Թուրքիան նախընտրելու է այն նախագահին, որն ավելի նվազ պատրաստակամությամբ նեցուկ կկանգնի PKK-ին: Ռուսները Հայաստանի տարածքով շարունակ օժանդակում են քուրդ անջատողականներին: Այս առումով ռուսների ջերմ բարեկամ, նախկին կոմունիստական կուսակցության ղեկավար Կարեն Դեմիրճյանը, թերեւս, Թուրքիայի կարծիքով ավելի վտանգավոր է, քան Ռոբերտ Քոչարյանը»:

Ըստ Դեմիրելի՝ ինքն է փրկել Ալիեւին

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 20 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թուրքական «Ջումհուրիեթ» թերթի մարտի 12-ի համարը երկրի նախագահ Դեմիրելից բացատրություններ էր պահանջել, քանի որ Ալիեւի դեմ կազմակերպված մահափորձի վերաբերյալ Ալիեւն ու Դեմիրելը տարբեր մեկնաբանություններ էին արել: Մարտի 19-ի համարում թերթը տպագրել է իրեն հասցեագրված նախագահի բացատրությունները, ըստ որոնց երկու երկրների նախագահների հայտարարությունների միջեւ էական տարբերություն չկա, որ, ինքը՝ Դեմիրելն է տեղյակ պահել Ալիեւին ծեռնարկվող մահափորձի առթիվ եւ փրկել նրան վերահաս վտանգից: Վերջում Դեմիրելը կրկին պնդել է, որ Թուրքիան եւ Ադրբեջանը եղբայրական պետություններ են եւ իրենց բարեկամությունը «ծայր աստիճան անկեղծ է»:

Մյուս կողմից, Ստամբուլի «Մարմարա» հաղորդում է, որ ականավոր թուրք բանաստեղծ Ջան Յուջելը, որը կրթության նախկին նախարարի որդին է, 14 ամսվա բանտարկության է դատապարտվել նախագահ Դեմիրելին նախատինք հասցնելու ամբաստանությամբ:

Բանաստեղծի փաստաբանը հիշեցրել է, որ իր պաշտպանյալը տարիքն առած մարդ է եւ «մաքուր անցյալ ունի», բացի այդ մի նամակով Դեմիրելից ներողություն է խնդրել, ուստի կարելի էր եւ կրճատել նրա բանտարկության ժամկետը:

Ադրբեջանում ընդդիմությունը միավորվեց

20 ՄԱՐՏ, BBC: Ադրբեջանում ավելի քան երեսուն ընդդիմադիր քաղաքական կուսակցություն եւ շարժում միավորվեցին միասնական մի շարժման մեջ, որի նպատակն է ազնիվ եւ ժողովրդավարական ընտրությունների ապահովումը: Խոսքը այսօրվա դրությամբ ընդդիմության կողմից առաջադրված նախագահական 6 թեկնածուների նախընտրական մարտավարությունների համակարգման մասին է: Նոր շարժման ստեղծման մասին հաղորդագրությունն ըստ ամենայնի շատ տհաճ նորություն կլինի իշխանությունների համար, քանի որ մեկ շաբաթ առաջ «ժողովրդավարական կոնգրես» շարժումը, որն ընդգրկում էր 6 նախագահական թեկնածուներից երեքին միայն, պահանջել էր Հեյդար Ալիեւի հրաժարականը: «Հրաժարական տալով ներկայիս վարչակարգը ամենամեծ օգուտը կտա Ադրբեջանին», ասում է խորհրդարանի նախկին խոսնակ Իսա Ղամբարը: «Հաջակցություն ժողովրդավարական ընտրություններին» շարժման հանդեպ անսպասելի մեծ հետաքրքրություն ցուցաբերեցին Ադրբեջանի գործարար շրջանները: Վահիդ Քյարիմովը, որն այդ շրջանակների հետաքրքրությունն արտացոլող կուսակցության առաջնորդն է, համարում է, օրինակ, որ առաջիկա նախագահական ընտրությունների արդյունքները կարող են հերքել Ադրբեջանում կայունացած շատ ստերեոտիպեր: «Այժմ ամեն մարդ առաջնորդվում է այն համոզմունքով, թե ինչպես է այս իշխանությունը, այս համակարգը ապահովում իր ընտանիքը, յուրաքանչյուր մարդու», ասում է Քյարիմովը: Անկախ դիտորդները նույնպես այն կարծիքին են, որ ընդդիմության հիմնական ուժերի համագործակցությունը կարող է իրոք լրջորեն բարդացնել առկա իշխանությունների կյանքը, որը հետս հաղթանակ է ակնկալում ընտրություններում:

ԴԻՏՈՐԴՆԵՐ

ԵԱՀԿ առաքելությունը բարձրացնում է տոկոսները

Երեկ՝ մարտի 20-ին, ԵԱՀԿ ընտրական դիտորդական առաքելությունը հանդես եկավ լրատվության միջոցների համար մի հայտարարությամբ, ուր բացատրություն էր բերված ՀՀ ԿԸՀ-ին դիտարկված խախտումների վերաբերյալ: Այն, ըստ էության, ավելի քան 1000 զեկույցների համակարգչային վերլուծություն է, որի վկայությամբ՝ «այցելված ընտրական տեղամասերի 25 տոկոսում, մասնավորապես Արմավիրի եւ Գեղարքունիքի մարզերում, ներկա էին ոստիկանությունը, անվտանգություն ապահովող անձնակազմը եւ այլ չլիազորված անձինք, ինչը հակասում է ընտրությունների մասին օրենսդրությանը»:

Դիտորդների զեկույցների 4 տոկոսում արձանագրվել են ահաբեկչության դեպքեր ընտրողների նկատմամբ եւ զեկույցների 7 տոկոսում՝ քառզլության կամ անկարգության դեպքեր: Մասնագետները նշում են, որ այլ երկրների ընտրությունների դիտարկման փորձը ցույց է տալիս, որ նշված խախտումների 2 տոկոսն արդեն «լուրջ պրոբլեմների առկայության նշան է»:

Այս ամենից զատ, հայտարարության մեջ նշվում է, որ մամուլի եվրոպական ինստիտուտի կողմից տրամադրված տվյալների վերլուծությունը, ԵԱՀԿ դիտորդական առաքելությունը վկայում է, որ պետական հեռուստատեսությամբ, ռադիոյի եւ մամուլի լուսաբանություններում ՀՀ վարչապետին տրամադրվել է էականորեն ավելի մեծ ուշադրություն:

ԵԱՀԿ/ԺՀՄԻԳ կոորդինատոր Քրիստոֆեր Շիլդսի կարծիքով, «այս մտահոգությունները պետք է լուծվեն ընտրությունների երկրորդ փուլում, որպեսզի ապահովվի ԵԱՀԿ-ի ներքո ստանձնած պարտավորություններին համապատասխան արդար եւ թափանցիկ գործընթաց»:

ԵԱՀԿ նոր հայտարարությունը նախատեսվում է ընտրությունների երկրորդ փուլից հետո, իսկ հաջորդ մի քանի շաբաթվա ընթացքում կներկայացվի դիտորդական առաքելության դիտարկումների մանրամասնությունները պարունակող վերջնական հայտարարություն:

Ինչպես հայտնի է, նախորդ օրը վարչապետ Ռ. Քոչարյանն իր ասուլիսում անդրադարձել էր ԵԱՀԿ դիտորդական առաքելության նախորդ հայտարարությանը, եւ մերժել կամ ապացույցներ էր պահանջել ընտրական օրինախախտումների վերաբերյալ այնտեղ եղած պնդումների մի մասին: Մեր տպավորությամբ, եթե վարչապետը մի անգամ եւս քննադատի ԵԱՀԿ-ի դիտարկումները, ապա այս անգամ ԵԱՀԿ-ի դիտորդական առաքելությունը հանդես կգա մի նոր՝ 3-րդ հայտարարությամբ, որտեղ օրինախախտ տեղամասերի տոկոսը կբարձրացնի 50-ի, անգամ 75-ի կամ 100-ի:

ՌՈՒՍ ԴԻՏՈՐԴՆԵՐ

«Ընտրությունները՝ առաջընթաց քայլ եւ օրինակելի Ռուսաստանի համար»

ՄՈՍԿՎԱ, 20 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Այսօր ՌԴ Պետդումայում մամուլի ասուլիս էին կազմակերպել Պետդումայի այն պատգամավորները, որոնք, որպես դիտորդ, մասնակցել էին Հայաստանում նախագահական ընտրություններին: Ասուլիսին մասնակցում էին Պետդումայի ԱՊՀ հարցերով հանձնաժողովի փոխնախագահ Ալեքսանդր Տյագունովը, կոմկուսից՝ Վիտալի Սեւաստյանովը, «Նարոդովլաստիե»-ից՝ Սերգեյ Ֆալյեեւը եւ Նինա Դանիլովան:

Դիտորդներն իրենց գոհունակությունն արտահայտեցին Հայաստանում նախագահական ընտրությունների անցկացման թե կազմակերպման մակարդակից եւ թե ամբողջ ընթացքից: Ա. Տյագունովը նշեց, որ ամեն ինչ արվում էր, որպեսզի չկրկնվեին 96-ի նախագահական ընտրությունները, եւ պետք է ասել, որ ժողովրդավարության ճանապարհին Հայաստանի հասարակությունը մեծ առաջընթաց քայլ է կատարել: «Կազմակերպվածության մակարդակն այնքան բարձր էր, որ Ռուսաստանը կարող է օրինակ վերցնել», ասաց նա:

Ինչ վերաբերում է ընտրությունների անցկացման բուն ընթացքում հնարավոր կեղծումներին, նա նշեց. «Մենք եղել ենք բազմաթիվ ընտրական տեղամասերում եւ որեւէ խախտում չենք տեսել, ինձ ապշեցնում է 5-ի հայտարարությունը, որն այնուհետեւ դարձավ 7-ի հայտարարություն: Դրա պատճառը թերեւս այն է, որ պարզապես չենք սիրում պարտվել: Այլ պատճառ չեմ կարող նշել: Համենայն դեպս, մեզ չներկայացվեց լուրջ խախտման որեւէ դեպք»:

Արմենպրեսի թղթակցի այն հարցին, թե այդ դեպքում ինչպե՞ս են նրանք բացատրում ԵԱՀԿ դիտորդների խմբի կիսաբացասական հայտարարությունը, պատգամավորը պատասխանեց. «Չգիտեմ, թե ինչ հայտարարության մասին է խոսքը: Մենք նշում ենք, որ մենք ոչ մի խախտում չենք տեսել, մենք պատասխանատու ենք մեր առաքելության, այլ ոչ թե ԵԱՀԿ դիտորդների խմբի հայտարարության համար: Ինչ վերաբերում է նրանց ուշացած հայտարարություններին, դա կարող է եւ քաղաքական պատվեր լինել»:

Ասուլիսին ներկա մյուս դիտորդները եւս գոհունակություն հայտնեցին ընտրություններից:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ընթացիկ

Ֆրանսիայի դեսպանը առաջարկում է թեկնածուների հեռուստաբանավեճ

«Ազգ» օրաթերթի, Արմենպրես եւ Նոյյան տապան գործակալությունների լրագրողները առիթ ունեցան հանդիպելու ՀՀ-ում Ֆրանսիայի դեսպան պրն Միշել Լեգրային, որի ակտիվությունը մարտի 16-ին, բազմաթիվ տեղամասեր լինելու եռանդը չէր վրիպել մեր աչքից, ուստի մենք փորձեցինք զրույց ծավալել նրա հետ ընտրությունների շուրջ: Համեմատելով այս ընտրությունները 96-ի հետ, նա կատակով նկատեց, որ ինքն էլ այդ ժամանակաընթացքում ավելի լավն է դարձել: Հայաստան ժամանելով 96-ի ընտրություններից ընդամենը 2 ամիս առաջ, նա այդ ժամանակ ճանաչել էր գլխավորապես Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին եւ Վազգեն Մանուկյանին, թեեւ հետո առիթ էր ստեղծվել ծանոթանալու մնացյալ գործիչներին եւս: Թե նրանց, թե այս տարվա ընտրապայքարին մասնակցող թեկնածուների շարքում, ըստ պարոն դեսպանի, կան շատ արժանավոր մարդիկ: Շա՞տ չէր արդյոք թեկնածուների այդպիսի թիվը Հայաստանի համար մեր հարցին պրն Լեգրան պատասխանեց, որ Հայաստանի համար այդպես լավ է, քանի որ նրանցից յուրաքանչյուրը ներկայացնում է մի քաղաքական ընտանիք: Պրն դեսպանը հանդիպել է նրանցից յուրաքանչյուրին: Ամեն դեպքում, գնահատելով ընտրությունների արդյունքները, նա համարում է, որ մեր ազգակիցները քվեարկեցին իրենց նախընտրած մարդկանց, եւ ոչ [illegible] համակրելի թեկնածուների միջեւ: Սա պրն Լեգրան բնութագրում է որպես քաղաքական հասունություն: Բոլոր դեպքերում մնացյալ թեկնածուների ներկայությունը նա անհրաժեշտ է համարում հաջորդ խորհրդարանական ընտրություններում իրենց կազմակերպությունները ներկայացնելու առումով: Մինչ այդ, իհարկե, հնարավոր է համարում խմբակցությունների ձեւավորումը:

Ասելով, որ այս ընտրություններն իր համար չափազանց հետաքրքիր էին եւ ոգեւորիչ, ինչպես եւ բավականաչափ ծանոթ մեխանիզմով՝ նման իր երկրում գործողին, պրն դեսպանը հաջորդող փուլի համար ասաց, որ կարելի է անցկացնել հեռուստաբանավեճ 2 թեկնածուների միջեւ: Այնպես, ինչպես ընդունված է նաեւ Ֆրանսիայում: Նա չմոռացավ նկատել, որ մեծ գումարներ կվաստակի այն հեռուստաընկերությունը, ով առաջինը կնախաձեռնի այդ բանավեճը: Հիշեցնելով, վարչապետ Ռ. Քոչարյանը վերջին ասուլիսում նման առաջարկին դրական էր արձագանքել, մենք կամեցանք պարզել, թե որն Լեգրայի կարծիքով կհամաձայնի՞ հանդես գալ Կարեն Դեմիրճյանը:

- Պրն Դեմիրճյանը բավականին պատրաստ քաղաքական գործիչ է, եւ ինքը պետք է շահագրգռված լինի մասնակցելու: Դա միայն օգուտ կբերի, առավելություններ կտա: Թերեւս դժվարանում եմ իր փոխարեն պատասխանել:

Որակապես գնահատելով այս եւ նախորդ ընտրությունները, պրն Լեգրան ասաց, որ դրական էր իրական ընտրարշավի առկայությունը: Մեր հասարակությունն ինքը պատասխան է տալիս այդ հարցին, մեծագույն հետաքրքրություն հանդես բերելով լրատվամիջոցների նկատմամբ: Իհարկե, առաջին փուլի բազմազանության շնորհիվ հետաքրքրությունը ավելին էր:

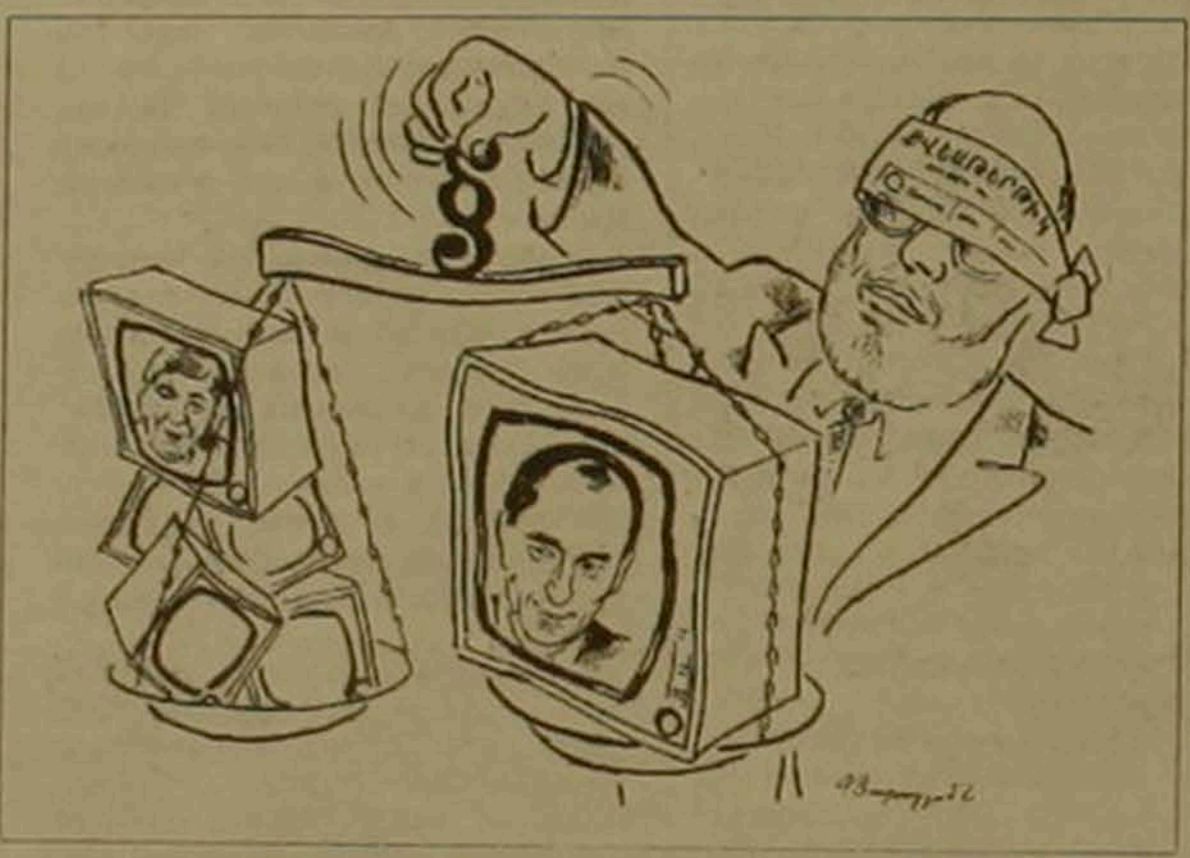

«Ծանոթ լինելով պրն Մեծ Բրաունի նախնական եզրակացությանը, պրն դեսպանը որպես դիվանագիտական անձ եւ անուղղակի դիտորդ, ելնելով իր դիտարկումներից որքանո՞վ է ընդունում եզրակացության մեջ նշված կետերը հատկապես բացթողումների մասին», Արմենպրեսի թղթակից Շ. Սարդարյանի հարցմանը նա պատասխանեց.

- ԵԱՀԿ ներկայացուցչի խնդիրն է պատասխան տալ եւ բնականաբար նրա պարտականությունն է անել ինչ-որ եզրակացություններ: Դեսպան պրն Բրաունի այդ հայտարարությունը պետք է կարդալ շատ մեծ ուշադրությամբ, որովհետեւ նա, վերջին հաշվով, դիվանագետ է: Նա չի ասել, որ ընտրություններն ազատ էին եւ արդար, բայց հակառակն էլ չի ասել: Իհարկե, կարելի է խոսել որոշ հարցերի, ինչպես օրինակ, եզրակացության ներկայացված ձեւի մասին:

Պրն Լեգրան նշեց նաեւ, որ օտարերկրյա դիտորդներին մասնավորապես զարմացրել է ընտրատեղամասերում ոստիկանների ներկայությունը: Ավելի ուղղակի պատասխան տալու համար նա խոսեց իր դիտարկումների մասին: Ողջ շրջայցի ժամանակ քաղաքի կենտրոնական եւ ծայրամասային հատվածներում տեղակայված ընտրատեղամասերում ինքը ականատես չի եղել, թեեւ իր գործընկերները հանդիպել են նման փաստերի, մասնավորապես զինվորականների քվեարկության ժամանակ: Պրն Լեգրային հաճելիորեն զարմացրել էր ընտանիքներով, երեխաների հետ ընտրության գնալու երեւույթը:

- Երկրորդ փուլ անցած թեկնածուներից մեկին բնորոշում են իբրեւ հին ներկայացուցչի, մյուսին որպես ուժային կառույցների: Ինչպիսի՞ն է ձեր կարծիքը այս բնութագրումների վերաբերյալ:

- Այս հարցին շատ հեշտ է պատասխանել: Հայերն իրենք պատասխան տվեցին: 30 տոկոսն ասաց, որ իր թեկնածուն շատ ծեր չի բոլոր առումներով, 39 տոկոսը, որ իրենց ընտրյալը այդ իմաստով վատը չէ:

«Կարո՞ղ է ընտրված թեկնածուն կառավարման օղակներում ընդգրկել մրցակիցներին»: Ֆրանսիայում դա անհնարին կլիներ, որովհետեւ նրանք ներկայացնում են հակառակորդ ճամբարներ: Բացի այդ, ժողովրդավարական հասարակարգերում անհրաժեշտ է ժողովրդավարական կառավարություն եւ շատ ուժեղ ընդդիմություն, որը ամենից լավ կարող է ձեւավորել պարտված թեկնածուն:

Իհարկե, ամեն մեկը գործում է իր բնորոշ ավանդույթներին համապատասխան, եւ պրն Լեգրան առաջինը կհարգի այդ ընտրությունը:

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

Երկրորդ փուլում պիտի բացառել բոլոր թերությունները

Այդ թվում՝ ընտրական օրենքում

Հայաստանի իրավագետների եւ քաղաքագետների միությունը Երեւանում եւ մարզերում իր 9 մասնաճյուղերի օգնությամբ նախագահական ընտրությունների ընթացքում կատարած դիտարկումների արդյունքում հանդես եկավ հայտարարությամբ լրատվամիջոցների առջեւ: Հիմնվելով նախնական վերլուծության վրա, հայտարարության մեջ տեղ են գտել գործնական եւ տեսական մի շարք եզրահանգումներ: Խոսելով նախընտրական քարոզչության եւ քվեարկության ընթացքում արձանագրված խախտումների եւ թերությունների մասին, միությունը դժվարանում է այս պահին դրանց միանշանակ գնահատական տալ: Ընդամենը արձանագրելով խախտումների փաստը, նրանք այնուամենայնիվ պնդում են, որ ընտրակեղծիքների դիմաց պատիժը կարող է լինել միայն ազատազրկումը: Մոսկական տուգանքը երբեք հնարավորություն չի տա մաքրագործելու մեխանիզմները: Սակայն թերությունները պայմանավորված են եղել ոչ միայն խախտումներով եւ կեղծիքներով, այլեւ «Հանրապետության նախագահի ընտրության մասին» եւ «Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների մասին» ՀՀ օրենքներում տեղ գտած թերություններով ու բացթողումներով:

Մասնավորապես ընդգծելով, որ անկատար են ընտրական օրենսդրության խախտումների առնչությամբ պատասխանատվության ենթարկելու մեխանիզմները եւ ընտրությունների արդյունքների գանգատարկման ու բողոքարկման ընթացակարգը, միության նախագահ Արթուր Բաղդասարյանը հայտնեց, որ իրենք պատրաստ են ներկայացնել լրամշակված օրենքներ, որոնք երկրորդ փուլում կիրարկման մեջ դնելով, հնարավոր է կազմակերպել իսկապես ազատ, արդար ընտրություններ: Այս առումով միությունը կարեւոր է համարում նաեւ տեղական դիտորդների ներկայությունը, չհամաձայնելով ԿԸՀ նախագահ Խ. Բեզիրջյանի այն հայտարարությանը, թե նրանք ավելորդ ծանրաբեռնվածություն կարող են ստեղծել:

Ա. Բաղդասարյանը ցավով նշեց, որ Ազգային ժողովը քաղաքական մարմին լինելով՝ դուրս մնաց ընտրական գործընթացից եւ դրան քաղաքական գնահատական տալուց:

Նա անդրադարձավ նաեւ այն խնդրին, որ անթույլատրելի է կեղծիքներ կատարած ընտրական հանձնաժողովների նախագահներին երկրորդ անգամ թույլատրել հսկելու ընտրությունները: Անհրաժեշտ է ձեռնարկել բոլոր միջոցառումները, առաջին փուլի ընթացքում տեղ գտած թերությունների հնարավոր կրկնությունները բացառելու ուղղությամբ:

Ա. Գ.

ԵՐԵՎԱՆ

Ռոբերտ Քոչարյանը կմասնակցի իր ընտրական շտաբի նիստերին

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ վարչապետ, ՀՀ նախագահի թեկնածու Ռոբերտ Քոչարյանն այսուհետ անձամբ կմասնակցի իր ընտրական շտաբի նիստերին: Նման որոշում է կայացվել մարտի 19-ին Ռ. Քոչարյանի մասնակցությամբ ընտրական շտաբում կայացած խորհրդակցության ժամանակ: Ընտրական շտաբի ՁԼՄ-ի հետ աշխատանքի պատասխանատու Աղվան Վարդանյանի խոսքերով, ամեն օրվա երեկոյան շտաբի հիմնական ուղղությունների կոորդինատորները հավաքվելու են խորհրդակցության՝ քննարկելու արված ու անելիքները, եւ յուրաքանչյուր քննարկմանը առնվազն 15-20 րոպե կմասնակցի նաեւ վարչապետը:

Աղվան Վարդանյանը հայտնեց նաեւ, որ ըստ նախնական քննարկումների, կենտրոնական շտաբում կտրուկ փոփոխություններ չեն լինելու: Նա տեղեկացրեց, որ ընտրությունների առաջին փուլից հետո շտաբն ուսումնասիրել է արդյունքներն ըստ մարզերի, համայնքների, տեղամասերի, եւ շտաբի առաջիկա աշխատանքները կբխեն ընտրությունների առաջին փուլի արդյունքներից:

Ա. Վարդանյանը նշեց, որ ներկայումս կարեւոր խնդիր է շտաբի աշխատանքն ավելի արդյունավետ դարձնելը, քանի որ ըստ նրա, «եթե կենտրոնական շտաբը ճիշտ աշխատեր, ապա մնացած օղակները ճիշտ կգնային»:

Շտաբի աշխատանքներում արձանագրված թերությունները, ըստ պրն. Վարդանյանի, որոշ իմաստով պայմանավորված են նրանով, որ այնտեղ ընդգրկված մարդկանց մեծ մասն ուներ տվյալ աշխատանքի կազմակերպման փորձի պակաս: Մյուս պատճառն այն է, որ շտաբի ձեւավորումը եւ նրա աշխատանքները կազմակերպվեցին հընթացս, ընտրապայքարի ժամանակը բավականին կարճ էր, եւ ծրագրված աշխատանքների բավականին մեծ մասը հնարավոր չեղավ իրագործել խիստ գրաֆիկի պատճառով:

Ըստ Աղվան Վարդանյանի, շտաբում ուսումնասիրվել են տեղամասերում գրանցված միջադեպերը, ինչպես նաեւ ուռճացված դեպքերը, եւ առաջիկայում այդ տեղամասերում կվերանայվի կադրային քաղաքականությունը:

Պրն. Վարդանյանը կարեւորեց, որպեսզի երկրորդ փուլում ընտրողների մասնակցությունը չնվազի, այլ ավելանա, եւ ասաց, որ Ռ. Քոչարյանի ընտրական շտաբը ծրագրում է անել ամեն ինչ, որպեսզի ժողովուրդը քվեարկությանը մասնակցի այն հավատով, որ ընտրություններով ինչ-որ բան փոխվելու է:

Շահագրգռվածություն ռուսական կապիտալի ներգրավմամբ

20 ՄԱՐՏ, ՀՀ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ: Վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանն այսօր ընդունեց Մոսկվայից ժամանած մի խումբ գործարարների, ֆինանսիստների եւ գիտնականների, որոնց այցի նպատակն է ուսումնասիրել եւ քննարկել տնտեսության տարբեր ոլորտներում համագործակցության հնարավորությունները:

Վարչապետը նշեց, որ վերջին մեկ տարվա ընթացքում կառավարության գործունեությունը նպատակաուղղված է եղել արդյունաբերության եւ գործարարության խթանման համար նպաստավոր պայմանների եւ համապատասխան մթնոլորտի ստեղծմանը: Մասնավորապես, իրականացվել են հարկային համակարգի արմատական բարեփոխումներ՝ հստակեցվել են հարկման մեխանիզմները, տեղի է ունեցել հարկային բեռի թեթեւացում եւ վերաբաշխում: Կառավարությունն այս տարվա ընթացքում կստորագրի՝ առնվազն մեկ մլրդ ԱՄՆ դոլարի ներդրումային փաթեթ: Հատկապես լուրջ ծրագրեր կան լեռնամետալուրգիայի, ոսկու, ջիվանիների արդյունաբերության բնագավառներում:

Ռոբերտ Քոչարյանի խոսքերով, վերջին շրջանում նկատելի են դրական տեղաշարժեր հայ-ռուսական տնտեսական հարաբերություններում: Նա հատկապես առանձնացրեց «Գազպրոմ» ընկերության հետ գործարքը, համագործակցությունը բանկային համակարգում, ինչպես նաեւ մի շարք այլ գործնական պայմանավորվածություններ: Ըստ վարչապետի, երկու երկրների առեւտրատնտեսական հարաբերությունների զարգացման հիմնական խոչընդոտը երկակի հարկման խնդիրն է:

Հանդիպման մասնակիցներն առաջարկեցին ստեղծել ֆինանսաառեւտրական համատեղ ընկերություն, որը կոծանդակի հետագա գործակցության մեխանիզմների հստակեցմանը:

«Կառավարությունը շահագրգռված է Հայաստանի տնտեսության մեջ ռուսական կապիտալի ներգրավմամբ եւ պատրաստ է երաշխավոր լինել յուրաքանչյուր գործարարի համար», շեշտեց Ռոբերտ

Ապրիլին տեւական անձրեւներ, ինչպես 10 տարի առաջ

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Այս տարի ապրիլը կլինի ճիշտ այնպիսին, ինչպիսին էր 10 տարի առաջ. ամբողջ ամսվա ընթացքում, բացառությամբ 3-4 օրերի, կշարունակվեն տեղումները: Ինչպես հաղորդեցին հիդրոօդերեւութաբանական «Հայհիդրոմետ» վարչությունից, միջին ամսական ջերմաստիճանը սպասվում է նորմայից փոքր-ինչ ցածր: Օդերեւութաբանների կարծիքով, եղանակը բավական բարենպաստ կլիներ երկրի գյուղատնտեսության կարիքների համար, եթե չլիներ այդ նույն ամսին կանխատեսվող ուժեղ կարկուտը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակություն է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրենություն / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի
Ցղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Ընթացիկ

Սոցիոլոգները ակտիվացել են և, ի տարբերություն նախագահական ընտրությունների առաջին փուլի նախօրեի, այսօր, թվում է, փորձում են ինչ-որ բան «հուշել» չկողմնորոշված կամ թերկողմնորոշված ընտրողին: «Հինգշաբթի» ծրագրով «սոցիոմետր» անկախ սոցիոլոգիական հետազոտությունների կենտրոնի տնօրեն Ահարոն Ադիբեկյանը, որի կանխատեսումները 96 թվականի ընտրություններում Տեր-Պետրոսյանի ջախջախիչ առավելության վերաբերյալ տապալվեցին, այս անգամ զգուշորյալ հետազոտությունը բանախոսն այդպես էլ չհրապարակեց, նշելով, թե դրանք գրեթե համապատասխանում էին ստացված արդյունքներին:

Տկն Հարությունյանը վերլուծեց Տեր-Պետրոսյանի հրաժարականի հնարավոր «մեխանիկան» «վերջի սկիզբ» համարելով 1996-ի ընտրությունները, միաժամանակ չբացառելով, որ «ժողովուրդը, չմասնակցելով իրականում մասնակցեց» այդ հրաժարականին: Ընտրություններն, ըստ նրա, «մի քայլ առաջ էին տոտալիտար մեթոդներից», որից հետո մեր հասա- Քոչարյան-Դեմիրճյան-Մանուկյան (սոցիալ դեմոկրատական) գրեթե նույն պլատֆորմով առաջնորդվող տանդեմի միջոցով (սա Վազգեն Սարգսյանի առաջարկած տարբերակի յուրատեսակ ար[illegible] է թերևս): Այսպիսով հոգնած ընդդիմությունը (նկատի է առնվում 8 տարի անարդյուն պայքարող ԱԺՄ-ն, թեև այդ անունով «հոգնածի» կոչման կարող է հավակնել նաև կոմկուսը) կդառնա դիմություն, բարձ ուժը ՀՀՇ-ն, որին պետք է դուրս բերել «վտանգավոր կոնսպիրացիայից», կոմկուսի հետ կդառնա ար-

ՍՈՑ. ԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐ

«Քոչարյան-Դեմիրճյան-Մանուկյան» համախմբումը՝ քաղաքացիական հասարակության ձևավորման բանալի՞

րեն առաջ է «մղում» Ռոբերտ Քոչարյանի գերակայող հնարավորությունների վարկածը, ինչը, նախորդ ընտրությունների տրամաբանության կրկնվելու դեպքում կարող է վնասել հենց Քոչարյանին «արջի ծառայության» շրջանակում»:

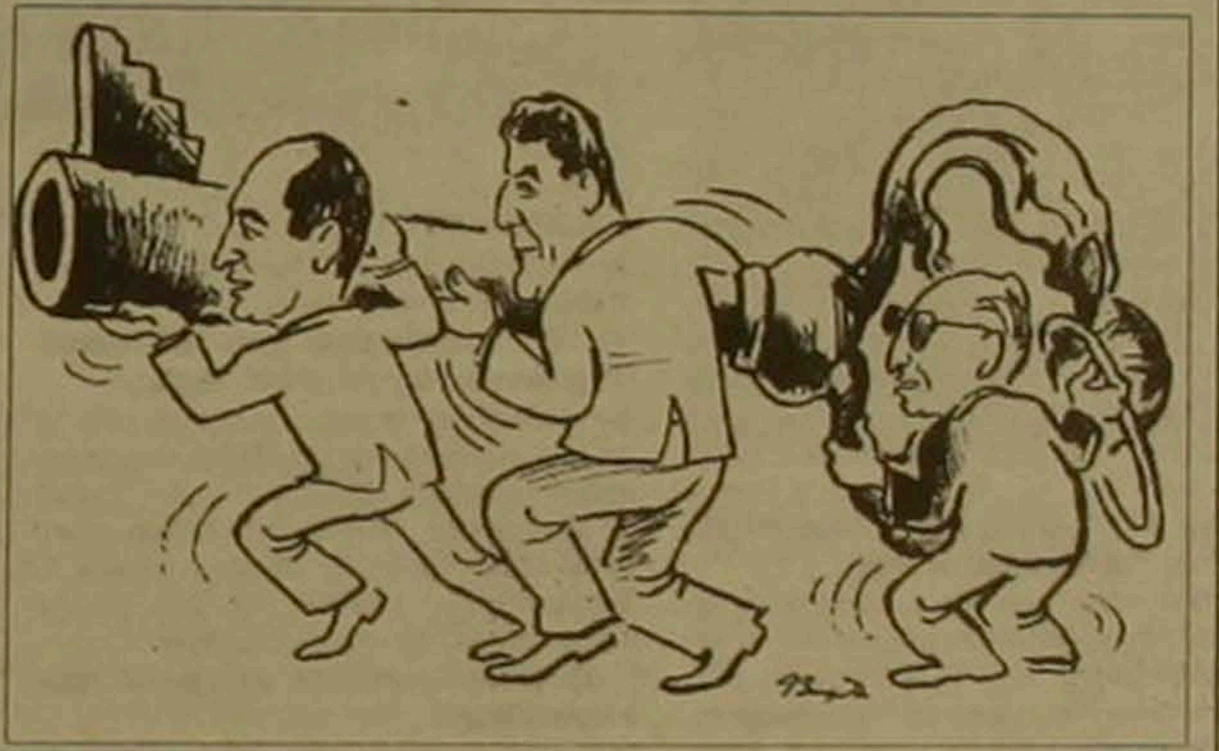

Երեկ «Քաղաքացիական ֆորում» ծրագրի «Ընտրությունները և քաղաքացիական հասարակության ձևավորումը» թեմայով հերթական սեմինարում ԵՊՀ սոցիոլոգիայի ամբիոնի վարիչ Լյուդմիլա Հարությունյանը, փորձելով գնահատել, թե որքանով ընտրությունների անցած փուլը նպաստեց (կամ խանգարեց) Հայաստանում քաղաքացիական հասարակության ստեղծմանը և սոցիոլոգիական հետազոտություններ հրապարակելու ցանկություն չդրսևորելով, այնուամենայնիվ, հասարակական կարծիքն ուղղորդելու «նրբին» փորձ արեց «ի դեպ» հրապարակելով 500 հարցման վրա հիմնված հետազոտության արդյունքները ինչպես ընտրությունների անցած փուլի, այնպես էլ տեղի ունենալիք «էլեկտորատային» տեղաշարժերի վերաբերյալ: Մանրամասները շրջանցելով, ասենք, որ ներկայացված թվերը և տոկոսները «ռոմանտիզմի» որոշակի փայլ էին հաղորդում առաջին փուլում «բրոնզե մեդալակիր» Վազգեն Մանուկյանի կերպարին (վերջինիս էլեկտորատը և ամենալայնն է, և ամենաինտելեկտուալը, և ամենաջահելը...), իսկ երկրորդ փուլի կանխատեսումները թույլ էին տալիս եզրակացնել, թե ուժերի հարաբերակցությունը թեքվելու է Կարեն Դեմիրճյանի օգտին: Նախկին թեկնածուների ճամբարում հնարավոր վերախմբավորումներն, ըստ տկն Հարությունյանի, սպասված արդյունքը չեն տալու, քանզի էլեկտորատները կառավարելի չեն: Առաջին փուլում թեկնածուների ձայների վերաբերակությունը ձևավորվելու ու[illegible] դիտորդների գնահատականները, նրա կարծիքով, մասնանշում են մեր տեղը քաղաքակրթության դաշտում. ԱՊՀ չորս դիտորդներ, մեր ընտրությունները գերազանց որակելով, մեր տեղը կանխորոշում են ԱՊՀ կառույցում, Եվրախորհրդի 200 դիտորդներն անարդար հռչակելով դրանք, մեզ ասում են, որ Եվրախորհուրդը մեր տեղը չէ՝ ակնարկելով, սակայն, որ դուռը շարունակում է բաց մնալ մեր առջև: Տկն Հարությունյանը գնահատեց նաև նախկին նախագահի թողած ժառանգությունը. հեշտ լուծվելիք խնդիրները լուծվել են, դժվարները (այդ թվում Ղարաբաղի խնդիրը) մնացել, սոցիալ-տնտեսական բնագավառը քանդված է, քաղաքական դաշտը խեղաթյուրված, կուսակցությունները, ընդդիմությունը չձևավորված, դժվարությամբ գոյատևող քաղաքական ուժերը հոգնած: Ներկայումս ընդդիմության խնդիրները «կիսառազմականացված կառույցի» («Երկրապահի») ակտիվության պայմաններում բարդացել են:

Ընտրությունների երկրորդ փուլն, ըստ բանախոսի, համախմբման փուլ պետք է լինի ժամանավոր ընդդիմություն. ԻՄ-ը, [illegible] ընկղմվել են դեպի «դիմություն», մնացած ուժերը կմնան կենտրոնում: Այսպիսով «կսպասարկվի իշխանությունը», կապահովվի օրինականությունը և լիարժեք քաղաքական սպեկտրը, կմեղմանա ներքաղաքական հակամարտությունը, ընտրությունների ընթացքում ստեղծված «վիթխարի էներգիան» ստեղծագործական հուն կմտնի (հետաքրքիր է, ինչ կարծիքի է այդ մասին Վազգեն Մանուկյանը, որի կուսակիցներն, ըստ ՀՀ վարչապետի, նախընտրական քարոզչությունը վարել են կամուրջներ այրելու սկզբունքով):

Այլ տեսակետներ էլ հնչեցին, որ մեր կարծիքով, ավելի շատ հարցեր էին ծնում, քան հարցերի պատասխաններ: Մասնավորապես, տարակուսելի է տկն Հարությունյանի այն մոտեցումը, թե հասարակությունը և ուժային կառույցները, կամ որ նույնն է (ըստ նրա) հասարակությունը և պետությունը հավերժական հակամարտության մեջ են: Ասել է թե իր իսկ կարծիքով խնդիրների խնդիր ազգային համախմբումը, նախկին նախագահի խոսքերով ասած, կեղծ կատեգորիա՞ է:

ՍԻԼՎԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՓՈՒԼ

Կոմկուսն առայժմ չի կողմնորոշվել թեկնածուներին պաշտպանելու վերաբերյալ

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀԿԿ անդամների կարծիքները Հայաստանում նախագահական ընտրությունների առաջիկա երկրորդ փուլում թեկնածուներից որևէ մեկին պաշտպանելու հարցում տարբերվում են: Այս մասին հայտնեց ՀԿԿ կենտկոմի առաջին քարտուղար, ՀՀ նախագահության թեկնածու Սերգեյ Բադալյանը:

Ըստ նրա, ՀԿԿ ոչ մեծ թվով անդամներ այն կարծիքին են, որ ընտրությունների երկրորդ փուլում հարկավոր է պաշտպանել Կարեն Դեմիրճյանի թեկնածությունը: Ռոբերտ Քոչարյանի կողմնակիցները փոքր-ինչ ավելի շատ են: ՀԿԿ շատ անդամներ պնդում են, որպեսզի կոմկուսը թեկնածուներից և ոչ մեկին չպաշտպանի:

Ս. Բադալյանը նշեց, որ ընտրությունների երկրորդ փուլի ընթացքում «Ռոբերտ Քոչարյանի վրա կախված կլինի անօրինագործության կասկածանք»: Ինչ վերաբերում է նախագահության մյուս թեկնածուին՝ Կարեն Դեմիրճյանին, ապա Ս. Բադալյանը ափսոսանք հայտնեց, որ իր էլեկտորատի մի մասը չի հասկացել, որ նա կոմունիստ չէ, այլ «այն հենց նույն ֆակտորն է, ինչ և Շևարդնաձեն, Ալիևը և Գորբաչովը»: Դարձյալ հայտնվելով քաղաքական ասպարեզում, Կ. Դեմիրճյանը «ոչ միայն դավաճանեց կոմկուսին, այլև իր հայտնությամբ կուսակցական նոմենկլատուրայի լավագույն ավանդույթներով դանակ խրեց կուսակցության, այդ կուսակցության թեկնածուի և ժողովրդի թիկունքին»:

Ս. Բադալյանը երկյուղ արտահայտեց արտաքին քաղաքական հետևանքների վերաբերյալ, որ կարող են ծագել այս կամ այն թեկնածուի իշխանության գալու դեպքում: Հայաստանի ապագա նախագահի նկատմամբ այս կամ այն երկրի վերաբերմունքը, ըստ ՀԿԿ կենտկոմի առաջին քարտուղարի, որոշվելու է նրանով, թե որքան հետևությամբ այդ երկրներին կհաջողվի նրան պարտադրել Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի սեփական լուծումները: Դա կարող է ապակայունացնել իրավիճակը Հայաստանի շուրջ:

Ըստ Ս. Բադալյանի, նախագահական ընտրությունների երկրորդ փուլում ՀԿԿ դիրքորոշման վերաբերյալ վերջնական որոշում ընդունելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել երկրում ներքին կայունության պահպանման, արտաքին անվտանգության ապահովման հարցերը, երկրի մեկուսացման հնարավորությունը և Լեռնային Ղարաբաղի խնդիրը: Ընդսմին պետք է նաև պահպանվի կուսակցության միասնությունը, և պետք է հաշվի առնվի էլեկտորատի հնարավոր հակազդեցությունը: «Ես երբևէ չեմ ունեցել նախագահ դառնալու նպատակ, կուսակցությունը միշտ զոհաբերել է և այսօր էլ պատրաստ է զոհաբերել իրեն, որպեսզի վերացնի ծանր և վտանգավոր այն սպառնալիքը, որ կախվել է մեր ժողովրդի վրա»:

Նախագահության հինգ թեկնածուների հայտարարության առնչությամբ, համաձայն որի մարտի 16-ի ընտրությունները, անկախ արդյունքներից, չի կարելի ազատ և արդար համարել, պրն. Բադալյանն ասաց, որ եթե բոլոր նրանք, ովքեր ստորագրել են փաստաթուղթը, ազնիվ դիրք գրավեին, կարելի կլիներ քվեարկության արդյունքներն ամփոփելուց հետո առաջ քաշել ընտրությունները անվավեր ճանաչելու հարցը: Դա տեղի չունեցավ, քանի որ «թեկնածուներից յուրաքանչյուրն իր քաղաքական խաղն ունի, և չկար հստակ քաղաքական դիրքորոշում»: Ըստ Ս. Բադալյանի, ստորագրելով հայտարարությունը, նա գտել է, որ նման ակտը կարող էր նպաստել պատշաճ մակարդակով ընտրությունների անցկացմանը:

Պրն. Բադալյանը անհանգստություն հայտնեց երկրում ներքաղաքական իրավիճակի հետագա զարգացման առնչությամբ: Նրա կարծիքով, հիմա ապակայունության ավելի շատ հիմքեր կան, քան 1996 թվականին էր: «Խաղաղ, «եվրոպական» ելք ես չեմ ենթադրում: Այն հարցը, թե ով կլինի նախագահ, երկրորդական է. կարևորն այն է, որպեսզի երկրում ապակայունացում և քաղաքացիական բախումներ չլինեն», եզրափակեց Ս. Բադալյանը:

T. V.

Համլետ Գասպարյանը պարզաբանում է

Արմենպրեսի թղթակցի հարցին, թե ինչպես է վերաբերվում նախանցյալ օրը Ազգային ժողովում կառավարության հարցուպատասխանի ժամանակ իր գլխավորած ազգային հեռուստատեսության գործունեությանն ուղղված քննադատությանը, ԱՀ-ի տնօրեն Համլետ Գասպարյանն ասաց.

Կարծում եմ, որ դա վատ իրազեկության հետևանք էր: Արտահերթ նախագահական ընտրություններ նշանակելու հաջորդ օրերին իսկ, մենք դիմեցինք Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովին՝ աջակցելու ընտրություններից հետո ողջ գիշերը և հաջորդ օրը անընդհատ եթեր ապահովելու խնդրանքով: Անընդմեջ եթերի հետ կապված ծախսերի նախահաշվարկով դիմեցինք նաև կառավարությանը, քանի որ՝ որպես պետական ձեռնարկություն, պարտավոր ենք հիմնավորել բյուջեով չնախատեսված ծախսերը: Սակայն, դժբախտաբար, արձագանք չստացանք: Ընտրության օրը միայն՝ մարտի 16-ին, ԿԸՀ նախագահ Խաչատուր Բեզիրջյանը գրությամբ տեղեկատվության և գրահրատարակչության վարչության պետ Րաֆֆի Հովհաննիսյանին դիմեց մարտի 17-ի առավոտյան ժամը 8-ից մինչև ժամը 17-ը լրացուցիչ հեռուստաեթեր ապահովելու խնդրանքով: Տեղեկացնեմ, որ անընդմեջ հեռուստաեթեր ապահովելը ոչ միայն տեխնիկական բարդությունների հետ է կապված, այլև ֆինանսական: Ազգային հեռուստատեսության մեկժամյա հեռարձակման արժեքը 140 հազար դրամ է: Համեմատության համար ասենք, որ Ա+1 հեռուստատեսության մեկժամյա հեռարձակումն արժե մի քանի տասնյակ անգամ պակաս: Դա պայմանավորված է հիմնականում ընդգրկման շառավղով, ազգային հեռուստատեսությունը ծածկում է ողջ հանրապետության տարածքը, իսկ Ա+1-ը Երևանի և նրա շրջակայքի:

Այնուամենայնիվ, մենք ԿԸՀ կենտրոնատեղիից հավելյալ 9 հատուկ ուղիղ թողարկումներ արեցինք երկրի բնակչությանը տեղեկացնելով քվեարկության արդյունքների մասին, եթերում մնալով մարտի 16-ի մինչև լույս 17-ի գիշերվա ժամը 2-ը և առավոտյան ժամը 8-ից մինչև հաջորդ գիշերվա ժամը 2-ը: Ընտրարշավի ողջ ընթացքում հեռուստատեսության հարյուրավոր աշխատակիցներ բառացիորեն գիշեր-ցերեկ աշխատում էին՝ ապահովելով 12 թեկնածուների եթերաժամերի անխափանությունը: Ծրագրերի տնօրինությունը, թողարկիչները, ինժեներական մասը, վարչական կազմն այդ օրերին տիտանական աշխատանք կատարեցին՝ առանց վարձատրության երաշխիքներ ունենալու: Նրանցից գոհ էին բոլոր թեկնածուների շտաբները: Եվ առավել զարմանալի է կառավարման մարմիններում տիրող դժգոհությունը հեռուստատեսությունից, որ վիրավորական է ոչ թե ինձ համար, այլ անտեսումն է մեր աշխատակիցների աշխատանքի: Սա ակամա հիշեցնում է 1996 թ. նախագահական ընտրությունները, երբ քավության նոխազներ էին փնտրում:

Ընտրությունների առաջին փուլից առաջ կառավարման որևէ մարմին խորհրդակցություն չանցկացրեց պետական լրատվամիջոցների հետ ընտրությունների ընթացքը լուսաբանելու կապակցությամբ առաջացող տեխնիկական, ֆինանսական և պրոֆեսիոնալ հարցերը կարգավորելու նպատակով: Հույս ունենանք, որ երկրորդ փուլից առաջ կլինի, թեև, ճիշտն ասած, արդեն ժամանակ էլ չմնաց:

ԳՐԱՆՑՎԵՑԻՆ

Նոր կազմակերպություններ և լրատվամիջոցներ

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ արդարադատության նախարարության կոլեգիայի հերթական նիստում գրանցում ստացան «Հեռուստատեքստ» հեռուստախմբագրությունը, «Ապրանքներ և գներ» ամսագիրը, Գյումրու հաշվապահների և ֆինանսիստների միություն, Անապահով խավի բարեգործական միություն, Գորավանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամ, Թարգմանության և հայացման հիմնադրամ, Սերմարտադրողների աջակցության միություն, «Նոր երկիր» համազգային բարեգործական միություն, Ադամանդագործների միջազգային միություն հասարակական կազմակերպությունները:

Գրանցում ստացան նաև «Կանանց համահայկական միություն», «Արսեն Ավագյան» մարզական ակումբ, «Շարուր» հայրենակցական միություն, «Եղեգիս» հայրենակցական բարեգործական միություն, Ժենյա և Գրիգոր Մինասյանների անվան «Պատնեշ» բարեգործական միություն, Վանաձորի «Պոնտի» հունական համայնք, Երևանի «Պոնտի» հույն համայնք հասարակական կազմակերպությունների կանոնադրությունների մեջ կատարված փոփոխությունները, ինչպես նաև ոռոգման ջուր օգտագործողների 27 սպառողական ընկերություններ: Դրանով սպառողական այդ ընկերությունների թիվը դարձավ 423:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ընտրություններ

Եթե փորձենք գեթ մի պահ հեռանալ իրականությունից՝ ընթացիկ պահին առավել անաչառ գնահատելու ձգտումով, ապա առաջինը, ինչ հանգրվանում է գոնե իմ մտքում, բարոյական քաղաքականության պակասն է: Անշուշտ այլ կերպ այսօր հնարավոր չէ, քանզի գլխավոր իրավահաջորդը ժամանակն է իր բարքերով եւ գործոն հանդիսացող բնակչության մտածելակերպով: Սա նշանակում է, որ ցանկացած միջադեպ, յուրաքանչյուր բամբասանք եւ առավել եւս թեկուզ մեկի կիսահայտարարություն կարող է կոչվել սադրանք եւ հետո, նման որակման զարգացմանը զուգընթաց, իրոք, դառնալ սադրանք: Սա անկայունության հետեւանք է նաեւ: Լեւոն «վարկածը»: Սա բացատրվում է ոչ միայն վերջինիս ունակություններով եւ հնարավորություններով, այլեւ որոշ չափով քաղաքական ալիքի կարող է ստեղծել հենց Ռոբերտ Քոչարյանի համար: Նախ՝ սոցիալ-տնտեսական ծրագրերի ձախողման դեպքում «մեղավորը ես չեմ», եւ ապա դա այն երեւանցի մարդն է, ով նույնպես ժողովրդի ընտրյալն է:

Ներկայիս քաղաքական անցուդարձի կրողներն այսօր մեր կուսակցություններն են: Նրանք կողմնորոշման փուլում են: Յուրաքանչյուրը հավակնոտ է իր չափով եւ նույնքան անզիջում: ԱԺՄ-ն առավել անզիջում կուսակցությունն է, ընդ որում՝ բառիս ոչ լավ եւ ոչ վատ իմաստով: Անկախ իր ընտրազանգվածի

ՄԻՋՕՐՈՒԱՅԻՆ

Բարոյականությունը պետք է դառնա քաղաքականություն

Տեր-Պետրոսյանի կայունությունը, ինչպես ցույց է տալիս մեր առօրյան, իրականում անկայունության կիզակետ է: Սկզբունքները փոխվում են այնքան արագ եւ տեղաշարժերն այնքան սրընթաց են, որ նման են մանրադիտակի «ծնունդ» բջջի մասնատմանը: Երեւի թե մենք այսօր բոլորս էլ պտտում ենք մանրադիտակի տակ եւ յուրաքանչյուր մանրէ կամ լեյկոցիտ արդեն իսկ ուսումնասիրության առարկա է եւ գիտական (տվյալ դեպքում պատմական) արժեք:

Մյուս կողմից, արդի ժամանակահատվածը բախտորոշ է եւ պետք է գնահատել այս իրողությունը նույնն է, ինչ գնահատել քաոսը: Հենց ներկայիս սոցիալ-քաղաքական արգանդում են այսօր ուրվագծվում գալիքի հեռանկարները, որոնք վաղն արդեն լինելու են ավելի կարեւոր, քան երեկվա նախագահական ընտրությունները:

Ռոբերտ Քոչարյանը նախագահ ընտրվելու դեպքում, կդառնա շատ ավելի խոցելի ղեկավար, քան իր նախորդն էր: Հայաստանյան բնակչության գիտակցության մեջ նրա թիկունքում նախ եւ առաջ Ղարաբաղն է: Սա է իրողությունը: Սա նաեւ բարոյական քաղաքականության պակասի դրսեւորումներից է: Ուստի եւ Ռոբերտ Քոչարյանի յուրաքանչյուր սխալ կամա թե ակամա ուղղված կլինի նախ եւ առաջ Ղարաբաղի դեմ: Գաղտնիք չէ եւ նույնքան ցավալի է, որ ներկայումս Ղարաբաղի գործոնը քիչ նվազել է հենց կենցաղային մակարդակներում, եւ Ռոբերտ Քոչարյանի ամեն մի ոչ պոպուլյար քայլ կարող է բնակչության շարքերում ծնել հնարավոր հակազդեցություն: Սա է գլխավոր վտանգը: Ռոբերտ Քոչարյան նախագահի գործունեության լավն ու վատը ուղիղ համեմատական կլինի Ղարաբաղի նկատմամբ ժողովրդի վերաբերմունքի լավ ու վատի գործակցին: Ուստի եւ նա իր քաղաքականությանը պետք է մոտենա նույնքան զգույշ, որքան Ղարաբաղի հարցին: Նրա ներքին քաղաքականությունը պետք է թիկունք հանդիսանա նրա արտաքին քաղաքականության համար: Այս պարագայում, որքան էլ առաջին հայացքից կարող է զարմանալի թվալ, նա պետք է իր հիմնական ուշադրությունը բեւեռի բնակչության սոցիալ-տնտեսական վիճակի բարելավմանն ուղղված ծրագրին:

Այս պարագայում երեւի թե հիմնավորված է դառնում Կարեն Դեմիրճյանի (վերջինիս չընտրվելու դեպքում) վարչապետության կողմնորոշումից, չի բացառվում, որ կուսակցությունը հանդես գա նախագահական ընտրությունների երկրորդ փուլը բոյկոտելու հայտարարությամբ: Հիշեցնենք, որ ամենից զատ, ԱԺՄ-ն նաեւ այն քաղաքական կազմակերպությունն է, որ ըստ Ռոբերտ Քոչարյանի, այրել է հետդարձի կամուրջները: Կարելի է ենթադրել, որ Վազգեն Մանուկյանը կմնա ընդդիմության առաջնորդ: Ո՞ր ընդդիմության, ահա սա է հարցը: ՀՅԴ-ն, ՀՌԱԿ-ը, Երկրապահները, ԻՄ-ը, ՀԴԿ-ն, հավանաբար նաեւ ՀԿԿ-ն եւ այլն, արդեն ընդդիմություն չեն: Վառ արտահայտված ընդդիմությունն այսօր ՀՀՇ-ն է: Ստեղծված պայմաններում, ոմանց կարծիքով, չի բացառվում պատկերավոր ասած, «Ղարաբաղ» կոմիտեի վերածնունդը, ընդ որում՝ կրկին ռեժիմի դեմ: Չէ՞ որ հենց այսպես է թե ՀՀՇ-ի եւ թե ԱԺՄ-ի կողմից որակվում գալիք հասարակարգը: Սա օբյեկտիվ նախադրյալ է: Սակայն չպետք է մոռանալ նաեւ սուբյեկտիվ գործոնը: Վազգեն Մանուկյանն առաջինն էր, ով Հայաստանի անկախացմանը զուգահեռ 1991-ին դարձավ ընդդիմություն, եւ իր գործունեության ժամանակագրությունը վկայում է, որ նրա ակումբային կապը («Ղարաբաղ» կոմիտե) ՀՀՇ-ի հետ իբրեւ կողմնորոշող ուժ սին է:

Քաղաքական կազմակերպությունների ռազմավարությունն այսօր ուղղված է նաեւ առաջիկա խորհրդարանական ընտրություններին: Կառավարությունն իր հերթին, սակայն ԱԺ-ն, ինչպես խոստանում է ժամանակը, ոչ պակաս կարեւոր է: Հավանաբար հենց ԱԺ-ն է դառնալու ընդդիմության եւ իշխանությունների բախման կենտրոնը, որը նախկինում գտնվում էր փողոցներում: Սա կլինի դասական տարբերակ: Սակայն ներկայիս օդը ներծծված է ոչ այնքան ազոտով կամ թթվածնով, որքան քննանքի հիմքի վրա դրված համոզվածությամբ: «Քոչարյանամետ» կուսակցությունների կարծիքով, արդեն իսկ ամրագրված կարելի է համարել խորհրդարանական տոկոսների մեծ մասը: Նման մտածելակերպն արդեն ահազանգ է: Բարոյական քաղաքականությունն այսօր պետք է դառնա առաջնայինը: Սխալ է կարծիքը, թե քաղաքականությունն անբարոյական ինստիտուտ է: Եթե քաղաքականությունը լինի, իրոք, անբարոյական, ապա նույն որակով ներծծված կլինի մարդկային գործունեության ցանկացած ոլորտ: Իսկ դրա փորձը մենք արդեն ունենք...

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

ԳՅՈՒՄՐՎԱ ԶՐՈՒՅՑՆԵՐ

Ղարաբաղի հարցը ազգովին... Քոչարյան, Դեմիրճյան... կամ ի՞նչ ընտրություն, ի՞նչ բան... տանիքս կաթում է

– Ես ձայն եմ տվել Կարեն Դեմիրճյանին, **ասաց առաջին զրուցակիցս եւ ավելացրեց**. - բայց նա չի անցնի: Էն մյուսին՝ Քոչարյանին կտան ձայները: Դե, նա երիտասարդ է, կարող է աշխատել: Բայց ո՞վ կարող է էս վիճակը փոխել որ: Ասա քիչ ուտեիք, էլի. թալանեցին, բան չթողին: Ես Դեմիրճյանին տվել եմ նրա համար, որ փորձ ունի: Մեկ-երկու գործարան որ աշխատեցնի, էլի բան է: Չգիտեմ, ով ուզում է լինի, մեզ ուժեղ, խելքը գլխին մարդ է պետք...

Մյուս ընտրողը գործազուրկ ճարտարապետ էր:

– Ես Բադալյանին եմ ընտրել:

– Ի՞նչ եք նկատի ունեցել նրան ձայն տալով:

– Էլի կոմունիստներն ուրիշ են: Թե մի բան անեն՝ նրանք կանեն: Մյուսներից բան դուրս չի գա: Նրանց ժամանակ ամեն մարդ իր տեղն ուներ: Ես աշխատում էի, ընտանիքս պահում: Ուրիշներն էլ, մյուս բոլորն էլ:

– Որ կոմունիստները գան իշխանության, առաջվանը կլինի՞:

– Առաջվանը չի լինի, բայց այսպես էլ չի լինի: Նրանք էլ սուրբ չէին, բայց գոնե մարդու մասին, ժողովրդի մասին մտածում էին: Կարգ կար, կանոն կար: Վախենում էին չափ ու սահմանն անցնել: Հիմա ինչ է... Հո ասելով չէ, խոսալով չէ, գործով պետք է ապացուցել:

– Իսկ Ղարաբաղի՞ հարցը...

– Ղարաբաղի հարցը ազգովին պետք է լուծենք: Եթե, իհարկե, կարող ենք: Մինչեւ հիմա ինչ-որ չափով կարողացել ենք: Ով էլ լինի Հայաստանի նախագահը՝ այս հարցում ժողովրդի կամքով պետք է առաջնորդվի: Այլապես Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի քաղաքական ճակատագրին կարժանանա:

Կանգառում մի տարեց կին, որին դիմեցինք, զայրացավ.

– Տո ի՞նչ ընտրություն, ի՞նչ բան: Ընտրեցինք ու քվեարկեցինք, որ էս օրին հասանք... Մի արի տնակս, տես: Հատակը փտել է, տանիքը կաթում է, վառելիք չունենք: Մի քիչ նավթ էին տվել՝ պրծավ: Տո՞ւն, ի՞նչ տուն, ո՞վ պետք տա: Ու կամ ձեռ չոփսի ունենաս, որ տան: Կամ «վերաբերմունք» ցույց տաս, թեկուզ երեք հատ էլ պալատ ունենաս սարքած: «Վերաբերմունքի» հնարավորություն ունենամ՝ կտամ օրվա հացը կառնեմ, երեխեքը կուտեն, սոված չեն քնի:

Հետո կինը հանգստացավ, մեղմացավ.

– Չէ, եղբայր ջան, տղա ջան: Ես ընտրության չեմ գնացել, ոչ մեկին էլ ձայն չեմ տվել: Սիրտս եկած է: Չմտածես, թե անհասկացող կին եմ: Էսքան ընտրություններ եղան, էսքան եկան, խոստումներ տվեցին ու... վիճակներս գնալով վատացավ: Էլ տեղ չկա...

– Այնուամենայնիվ վատ չե՞ք զգում, որ ընտրությանը չեք մասնակցել:

– Զգում եմ, տղաս: Մի տեսակ ոնց որ ես ինձ ձայնազուրկ դարձնեի: Բայց հավատը կորցնելը գիտե՞ս ինչ է... Էսքան դժվարություն, նեղություն էսքան տարի տարել ենք: Ամեն ինչ մարդու համար է: Հավատս լինի, տեսնենք որ մեր մասին մտածում են, քիչ էլ կդիմանանք:

Մի խումբ ջահելներ միաբերան պատասխանեցին.

– Հայրիկյանին ենք ընտրել: Ուրիշ էլ ո՞ւմ: Ո՞վ չի տեսնում, որ նրա պայքարը պաշտոնի համար չէ: Ազգի համար է, ժողովրդավարության...

– Ես քվեարկել եմ Վազգեն Մանուկյանի օգտին, **ասաց սեփական տաքսու վարորդը, որ ներկայացավ որպես բարձրագույն կրթությամբ մասնագետ:** Մանուկյանն անցած անգամ ընտրվել էր: Նա օրենքի, արդարության, ժողովրդի իշխանության կողմնակից է: Եվ նա կարող է այդ ամենն իրականացնել: Բացի այդ, Մանուկյանը բոլորի հետ համագործակցության կողմ է: Իսկ դա մեզ այսօր ամենից շատ է պետք:

Միջին տարիքի մի մարդ լսեց հարցս, մի պահ լռեց ու անտարբեր արտաբերեց.

– Որդիս Ղարաբաղում է զոհվել: Ղարաբաղի հողն ազատագրելիս... Ես չեմ ուզում, որ իմ զավակի թափած արյունը իզուր կորչի: Առանց տատանվելու ձայնս տվել եմ Ռոբերտ Քոչարյանին: Ես հավատում եմ, որ նա ամենից լավ կլուծի Ղարաբաղի հարցը: Միայն խաղաղ ճանապարհով: Թող ոչ մի հայր էլ զավակ չկորցնի...

– Դուք Արցախի հարցն այսօր ամենակարեւո՞րն եք համարում:

– Այո, իհարկե:

Մի ուսանողուհի.

– Ռոբերտ Քոչարյան: Ես նրան եմ հավատում: Նրա երիտասարդությանը, եռանդին: Կամքի ուժին: Դե, լավ վարչապետ է եղել: Նրա մասին ոչ մի վատ բան չեմ լսել: Մի բան էլ: Ժողովրդի մեջ մտնելուց, ժողովրդին լսելուց չի վախենում: Ասածներին էլ արձագանքում է: Հույս ունեմ՝ այդպիսին կմնա:

Մի սեղանիկավոր.

– Դեմիրճյանին եմ ձայն տվել: Երեւի կոմունիստներն էլ միանան նրան, ընտրվի, հը՞...

– Անցած ընտրություններն արդար համարո՞ւմ եք:

– Ընդհանուր առմամբ՝ երեւի: Բայց էլի նույն մարդիկ չէի՞ն անցկացնում: Հին խոսքը գիտես. կարմիր կովն իր կաշվից դուրս չի գա...

Եվս մի երկու պատասխան.

– Ճիշտն ասած՝ ես չեմ կողմնորոշվել, դրա համար էլ ընտրության չեմ գնացել:

– Գրանցումս Ախուրյանում է, 10 տարի Գյումրիում եմ ապրում: Չթողեցին այստեղ ընտրեմ:

Իսկ վերջին «հարցվողն» ասաց.

– Իմ չորս որդիներից երեքը Ռուսաստանում ու Ուզբեկստանում են: Ընտանիքներով: Ով հետ բերի՝ նրան էլ կընտրեմ...

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ՎԱՆԱՁՈՐ

Տիգրան Քոչարյան. «Ընտրությունները հնարավոր էր ավելի լավ կազմակերպել»

Նախորդի համեմատ եւ ընդհանրապես ինչպես անցան նախագահական ընտրությունները, ինչ խախտումներ են գրանցվել: Այս եւ այլ հարցերով դիմեցինք Լոռու մարզային ընտրական հանձնաժողովի նախագահ Տիգրան Քոչարյանին:

Անժխտելի է, որ նախագահական այս ընտրությունները մեծապես տարբերվում էին նախորդից ավելի ժողովրդավարական լինելու առումով: Խախտումների վերաբերյալ տեղամասերից եղել է 6 բողոք կապված կտրոնների եւ քվեաթերթիկների տարբերության փաստաթղթային զանազան անճշտությունների հետ: Մարզային հանձնաժողովը այժմ մանրամասնորեն ուսումնասիրում է ընտրությունների արդյունքները եւ հաշվի կառնվեն բոլոր բողոքները: Սակայն դրանք թեկնածուների հավաքած ձայների տոկոսային հարաբերության վրա որեւէ էական ազդեցություն չեն ունենա, իսկ մարզային հանձնաժողովի անդամներից մեկը՝ ԱԺՄ ներկայացուցիչը, հատուկ կարծիք է արտահայտել, որը գրավոր ներկայացնելուց հետո կուղարկվի ԿԸՀ:

– Իսկ ի՞նչ կարծիք են արտահայտել միջազգային դիտորդները:

– Սովորաբար միջազգային դիտորդները ներկայանում էին մարզային հանձնաժողով, ապա շրջկոմ տեղամասերում: Այս տարի Լոռու մարզ ժամանած միջազգային 8 դիտորդները հանձնաժողով ներկայացան մարզի տեղամասերում լինելուց հետո: Դա ավելի է նպաստում նրանց օբյեկտիվությանը: Դիտորդներն առանձնապես որեւէ դժգոհություն չհայտնեցին:

– Դուք մարզային հանձնաժողովի նախագահ եք եղել նաեւ նախկինում, ինչպիսի՞ն է ձեր կարծիքը:

– Ընտրությունները հնարավոր էր ավելի լավ կազմակերպել, եթե ընտրությունները արագ եւ արդար անցկացնելու վերաբերյալ հայտարարությունները ճիշտ ընկալվեին ոչ միայն ժողովրդի, այլեւ չինովնիկների միջին խավի կողմից, ընտրարշավին հնարավորին չափ «անմնացորդ» նվիրվելու նրանց ջանքերը հաճախ հակառակ ազդեցություն ունեցան, իրենց իսկ նախընտրած թեկնածուի համար: Բացասական գրեթե բոլոր երեւույթների մեղավորը ոչ թե կառավարությունն է կամ ժողովուրդը, այլ հենց հիշյալ խավը:

– Նախագահական նախորդ ընտրությունների համեմատ այս անգամ մասնակցության առումով շուրջ 10 տոկոսի աճ է նկատվել, ինչո՞վ էր դա բացատրվում:

– Ամենից առաջ՝ թեկնածուների քանակով, ապա նրանցից մեկի անսպասելի հայտնվելով ասպարեզում, որը խառնեց բոլորի հաշվարկները եւ վերջապես այս ընտրությունները ժողովրդի հավատի վերջին դրսեւորումը կարելի է համարել: Մնում է հուսալ, որ մարտի 30-ին նույնպես բնակչությունը քաղաքացիական ակտիվություն կցուցաբերի:

ՄԱՆՎԵԼ ՄԻԿՈՅԱՆ

ՍՅՈՒՆԻՔ

Ռոբերտ Քոչարյանի վարկանիշը Գորիսում բարձր է

Մարտի 16-ի ՀՀ նախագահական ընտրություններում Ռոբերտ Քոչարյանն ընտրողների ձայների բարձր տոկոս է ստացել Գորիսում: Սյունիքի Գորիսի ենթամարզում, որն ընդգրկում է Գորիս քաղաքը եւ 24 գյուղ, ընտրություններին մասնակցել են 35786 մարդ, որը կազմում է ընտրողների ընդհանուր թվի 80,53 տոկոսը: Անվավեր է ճանաչվել 1133 քվեաթերթիկ: Քոչարյանի օգտին քվեարկել են 21566 մարդ կամ ընտրողների թվի 62,05 տոկոսը: Նրանից խիստ հետ է մնում եւ 2-րդ տեղն է զբաղեցնում Վազգեն Մանուկյանը՝ 18,18 տոկոս (6321 մարդ): Վերջինս ձայների առավելություն է ստացել 4 գյուղերում (Շինուհայր, Հարժիս, Հալիձոր, Քարահունջ) եւ Գորիս քաղաքի մեկ ընտրատեղամասում: Իսկ մյուս թեկնածուները որեւէ տեղամասում առավելություն չունեն: ՀՀ նախագահի ընտրության 2-րդ փուլում Քոչարյանի մրցակից Կարեն Դեմիրճյանը Գորիսում (7,25 տոկոս, 2520 մարդ) զբաղեցրել է 4-րդ տեղը, իսկ նրանից առաջ է անցել Սերգեյ Բադալյանը՝ 9,21 տոկոս (3202 մարդ): Մյուս թեկնածուներից միայն Պարույր Հայրիկյանն է անցել 1 տոկոսի սահմանագիծը (1,33 տոկոս): Ինչպես եւ սպասվում էր, ամենաքիչ ձայներ ստացել է Աշոտ Բլեյանը, որի օգտին Գորիսում քվեարկել է 10, իսկ գյուղերում՝ 22 մարդ, որը կազմում է 0,09 տոկոս:

Գորիսի ընտրություններն ընդհանուր առմամբ անցել են հարթ, առանց լուրջ միջադեպերի: Ընտրական տեղամասերում եղած դիտորդները որեւէ խախտում չեն արձանագրել:

Ս. ՉԱԽՎԵՐԴՅԱՆ
Գորիս

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

միջազգային

Նովրուզ. Ամանոր Իրանում

«Ազգի» խմբագրությունը շնորհավորում է Իրանի Իսլամական Հանրապետության ժողովրդին ազգային հնագույն տոնի՝ Նոր տարվա, 1377 թ. Նովրուզի առթիվ:

Մարտի 21-ը համընկնում է իրանական Ամանորին՝ Նովրուզին: Այն արեգակնային տարվա 1377 թ. գարնան առաջին ամսի՝ ֆարվարդինի 1-ն է, որը համապատասխանում է աստղագիտական օրացույցի խոյի առաջին օրվան: Տոնը տարածում է գտել իրանական քաղաքակրթության ոլորտի ողջ տարածքում, հետեւաբար կարելի է ենթադրել, որ իրանական ծագում ունի: Մինչեւ ԽՍՀՄ-ի փլուզումը Նովրուզը պաշտոնապես տոնում էին միայն Իրանում եւ Աֆղանստանում, ոչ պաշտոնապես՝ Կենտրոնական Ասիայի եւ Ադրբեջանի խորհրդային հանրապետություններում, որոնք անկախացումից հետո պաշտոնականացրին տոնը:

Նովրուզը համարվում է քրդերի խոշորագույն տոնը, ինչը բխում է նրանց իրանական ծագումից. Թուրքիայում մինչեւ 1995 թ. տոնում էին միայն քրդերը՝ ոչ պաշտոնապես: Բայց քանի որ նրանց եւ Թուրքիայի զինված ուժերի միջեւ վերջին երկու տասնամյակների ընթացքում ուժգնանում էին բախումները Նովրուզի տոնակատարությունների ժամանակ, Անկարան արգելեց Նովրուզի տոնը: Այնուհետեւ, երբ թյուրքալեզու բոլոր երկրները տոնում էին Նովրուզը, Թուրքիան խուսափելով թյուրքական աշխարհում բացառություն կազմելուց, որոշեց 1995 թ. Նովրուզը դարձնել Թուրքիայի պաշտոնական տոն: Սկսվեցին քարոզչական հսկայական աշխատանքներ այն որպես համաթյուրքականության տոն ներկայացնելու ուղղությամբ: Խեղաթյուրելով պատմական փաստերը, թուրք գիտնականները Նովրուզը կապեցին թուրք ժողովրդի էպոսի Դեդ Քորքութի հետ: Ըստ էպոսի, թուրք [illegible] այդ օրը ազատագրվել է Կենտրոնական Ասիայում գտնվող Էրգենեկոն լեռից: Էպոսը XIII դարում գրի էր առել մի պատմաբան, իսկ XVII դարի թուրք պատմաբաններից մեկն այն ընդունել է որպես թուրքական ցեղի ծագման սկզբնաղբյուր («Աբրար», 3 ապրիլ 1995 թ.): Պատմական աղբյուրների համաձայն, Նովրուզը Իրանում տոնում են շուրջ 2600- 2700 տարի, իսկ դրանից առաջ տոնվել է, թե ոչ՝ պարզ չէ: Որոշ պատմաբաններ անժխտելի են համարում Նովրուզի առաջացումը Արեւմտյան Ասիայում, իսկ Իրանում, ըստ նրանց, տեղայնացվել է:

Նովրուզի կամ Ֆարվարդինի տոնի մասին ամենահին գրավոր աղբյուրը զրադաշտների սուրբ գիրքն է՝ Ավեստան (Ք. ծ. ա. X-VII դդ.): Ավեստայում նշվում է, որ Ահուրամազդա ամենակարող աստծո ֆրավաշիների երկիր իջնելու օրը Նովրուզ է: Ըստ զրադաշտական կրոնի, ֆրավաշը Ահուրամազդայի լուսնային մասնիկների հյուլեն է, որն ավանդ է տրվում յուրաքանչյուր մարդ արարածի, որպեսզի նրա հոգին առաջնորդի դեպի ճշմարտություն, իսկ մարդու մահվանից հետո կրկին միանում է սկզբնաղբյուրին: Սակայն տարին մեկ անգամ ֆրավաշիները ժամանակավոր վերադառնում են երկիր: Այդ օրը իրանցիները տոնել են մեծ շուքով եւ խանդավառությամբ որպես առատության, ուրախության տոն: Նովրուզի, իբրեւ մեծ տոնի, ծագումը գլխավորապես շաղկապվում է նաեւ Իրանի էպոսի գլխավոր հերոսներից արքա Ջամշիդ Ջամի անվան հետ: Այս մասին հարուստ գրավոր աղբյուրներ կան, այդ թվում Օմար Խայամի հայտնի «Նովրուզնամեն, Ֆիրդուսու «Շահնամեն» ու այլն:

Արաբների արշավանքներից հետո պարտված իրանցիներին հաջողվեց ոչ միայն պաշտպանել Նովրուզի տոնը, այլեւ դրան տալ իսլամական երանգավորում, որի վերաբերյալ բազմաթիվ վկայություններ կան կրոնական գրականության մեջ: Այսպես, օրինակ, Նովրուզը համարվում է այն օրը, երբ մարդը Աստծուն խոստացավ բացի նրանից ուրիշ ոչ մեկի չպաշտել: Մի այլ աղբյուրում նշվում է, որ Նովրուզը հենց այն օրն է, երբ շիաների 12-րդ սուրբը, որը բացակայում է իր ծննդյան օրից, երկիր է իջնելու եւ այսպիսով կրակը հասնելու է ահեղ դատաստանի օրը: Նշվում է նաեւ, որ Մուհամեդ մարգարեն Նովրուզին է իրեն հաջորդ նշանակել իր դստեր ամուսնու հորեղբոր որդուն՝ Ալիին, որը շիաների 12-ից առաջին սուրբն է:

Նովրուզյան տոները փաստորեն սկսվում են տարվա վերջին չորեքշաբթի օրվանից, որը կոչվում է «Չարշանբե սուրի» (Կարմիր չորեքշաբթի): Այս տարի տոնել են մարտի 18-ին: «Չարշանբե սուրին» Իրանում շատ ընդունված զվարճալի տոներից էր հարուստ ավանդույթներով ու սովորույթներով, որոնցից գլխավորը հրավառությունն է: Տյառնընդառաջի նման կրակ են վառում եւ վրայից ցատկոտելով արտասանում են՝ «Իմ դեղնությունը քեզ, քո կարմրությունն ինձ»: Ըստ ավանդության, հենց այդ օրը ֆրավաշիները երկիր են իջնում, որոնց մարդիկ դիմավորում են լույսով եւ կրակով (ինչպես Տյառնընդառաջի խորհուրդն է): Այս տոնի ավանդույթներից է նաեւ այսպես կոչված կժի բախտագուշակությունը, որը շատ նման է հայկական «Ջանգյուլումին»: «Չարշամբե սուրիի» ավանդույթներից է նաեւ հիվանդի ապուր պատրաստելը, որի համաձայն, եթե ընտանիքի անդամներից մեկը ծանր հիվանդ է, հարազատները ուրիշներից դրամ կամ սննդամթերք են խնդրում եւ հատուկ ճաշատեսակ պատրաստելով բաժանում մարդկանց: Թերեւս այսօր Հայաստանում մուրացկանության տարատեսակի վերածված «մասաղի փող հավաքելը» եւս ընդհանուր եզրեր ունի իրանական հիշյալ ավանդույթի հետ:

Իսկ ֆարվարդինի 13-ը իրանական տոմարով գարնան 13-րդ օրը, որը կոչվում է «Սիզդա բեդարի» տոն (13 դուրս հանել) եզրափակում է Նովրուզյան տոնակատարությունները: Այս տոնը նույնպես հարուստ է բազմաթիվ սովորույթներով, որոնցից ամենագլխավորի համաձայն, այդ օրը բոլորը պետք է անցկացնեն բնության գրկում: Ըստ ավանդության, այդ օրը մարդիկ ֆրավաշիներին ճանապարհում են դեպի երկինք Ահուրամազդայի մոտ: Ի դեպ, հայերը եւս համբարձման տոնը նշել են բնության գրկում: Ավանդույթ, որն այսօր պահպանում են նաեւ իրանահայերը:

ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՋԱՆՅԱՆ

Ջուրը 21-րդ դարի հիմնախնդիր

«Շուտով ջուրն առավել բաղձալի կլինի, քան նավթը»

Մարտի 19-21-ը Փարիզում անցկացվում է Յունեսկոյի միջազգային խորհրդաժողով, որին մասնակցում են տարբեր երկրների հինգ տասնյակ նախարարներ, մոտ հազար փորձագետներ եւ բազմաթիվ ֆինանսիստներ: Խորհրդաժողովում հնչող գլխավոր միտքն է, որ ջուրը երկնային անսպառ պարգեւ չէ եւ որոշակի գին ունի: «Շուտով ջուրն առավել բաղձալի կլինի, քան նավթը», կանխագուշակում է Յունեսկոյի գլխավոր տնօրենի խորհրդական Միշել Բատիսը: Մարդիկ պետք է սովորեն կառավարել դրա օգտագործումը, պահպանել եւ վճարել: «Հակառակ դեպքում, մինչեւ 2025 թվականը մարդկության երկու երրորդը կտառապի ծարավից», նախազգուշացնում է ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի տեղակալ Նիտին Դեսային:

Երկրագնդի մակերեւույթի երեք քառորդը ծածկված է ջրով: Սակայն օվկիանոսների եւ սառցադաշտերի ջուրն անհնար է ուղղակիորեն օգտագործել, իսկ լճերն ու գետերը ջրի պաշարի հազիվ մեկ տոկոսն են: Բացի դրանից, խմելու ջուրը խիստ անհավասարաչափ է բաշխված աշխարհում: 10 երկրներում (մասնավորապես, Բրազիլիայում, Ռուսաստանում եւ Չինաստանում) է գտնվում ջրի բնապաշարների 60 տոկոսը, իսկ 232 միլիոն բնակչությամբ 26 երկրներ (մասնավորապես, Միջին Արեւելքում) ունեն չորային հողեր, որտեղ դարեր շարունակ պայքարել են ջրհորներին տիրելու համար: Այդ տարածքներում այժմ էլ վեճեր են ծագում գետերի եւ ամբարտակների վերահսկման համար:

Բոլոր աշխարհամասերում ջրի պահանջարկն աճում է տնտեսական աճին զուգընթաց: Միաժամանակ այս բնագավառում խորանում է զարգացած եւ զարգացող երկրների միջեւ գոյություն ունեցող անդունդը: ԱՄՆ-ի քաղաքացիներից յուրաքանչյուրն օրական ծախսում է 600 լիտր ջուր, իսկ Սահարայից հարավ ընկած աֆրիկյան երկրներում այդ ցուցանիշը կազմում է հազիվ 30 լիտր: Ավելին, ամերիկացին կամ եվրոպացին կասկածներ չունեն ծորակի ջրի մաքրության վերաբերյալ, մինչդեռ աշխարհի բնակչության 20 տոկոսը ստիպված է խմել կասկածելի մաքրության ջուր: Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության տվյալների համաձայն անմաքուր ջրերի օգտագործումն առաջացնում է ճահճատենդ, դենգե տենդ, խոլերա եւ այլ հիվանդություններ, որոնց հետեւանքով ամեն տարի մահանում է ավելի քան 2 միլիոն մարդ:

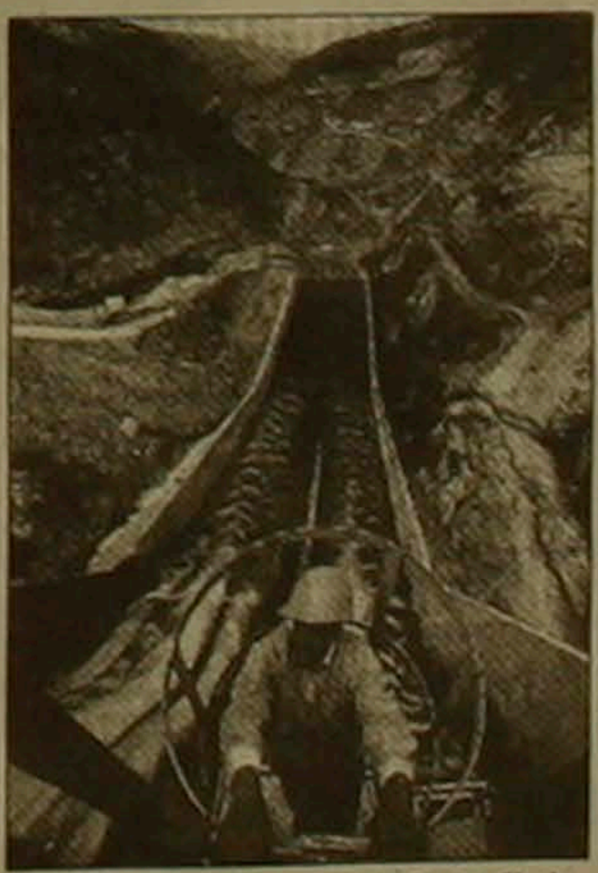

Վերջին տասնամյակում աշխարհի բազմաթիվ երկրներում ոռոգումը լայն տարածում ստացավ: Բազմաճյուղ տնտեսությանը սկսեցին փոխարինել բրնձի, բամբակի, շաքարեղեգի դաշտերը, անանասի եւ ցիտրուսեղենի տնկարկները, որոնք շատ ջուր են պահանջում: Աշխարհում ոռոգվող մոտ 500 մլն հեկտար հողատարածքները սպառում են մատչելի ջրի 70 տոկոսը: Սննդի համաշխարհային կազմակերպության փորձագետների կարծիքով, այդ սպառումը 30 տարում հարկ կլինի եռապատկել մոլորակի բնակչությանն անհրաժեշտ սննդով ապահովելու համար:

Այս հեղաշրջումը փոխել է խոշոր գետերի կարգավիճակը: Ինչպես նշում է «Հերոդոս» աշխարհաքաղաքական հանդեսի հիմնադիր Իվ Լակոստը, «միջազգային» գետերի ջրի առնչությամբ արդեն ծագել են 215 տարբեր վեճեր, որոնցից առնվազն 6-ը կարող են վերաճել զինված ընդհարումների: Եփրատն այդ կարգի հակամարտության լավագույն օրինակն է: Եփրատի ակունքներին տիրող Թուրքիան ներկայումս վիթխարի ամբարտակ է կառուցում այդ գետի վրա, որպեսզի յուրացնի ջրի մեծ մասը: Դրա շնորհիվ այդ երկիրը կարող է կրկնապատկել էլեկտրականության արտադրությունը, հոսանքով ապահովելով Անատոլիայի հարավային շրջանները: Եփրատի ջրերից կախման մեջ գտնվող Սիրիան եւ Իրաքը երկյուղներ ունեն, որ դրա հետեւանքով իրենք այլեւս չեն ստանա իրենց հասանելիք ջրի բաժինը: Վերջին 5 տարում փորձագետների հատուկ հանձնաժողովը ապարդյուն կերպով փորձում է հարթել այս վեճը: Ինչպես նշում է «Էքսպրես» հանդեսը, ներկայումս նույնպիսի հանձնաժողովներ են գործում նաեւ Մեկոնգ, Նեղոս եւ Գանգես գետերի առափնյա երկրների վեճերը հարթելու նպատակով, հիմնվելով եվրոպացիների փորձի վրա:

Իրոք, եվրոպացիների փորձն այս հարցում կարող է ուսանելի լինել: Մասնավորապես, ֆրանսիական «Սուեզ-Լիոնեզ դեզո» խոշոր ընկերության վերահսկիչ խորհրդի նախագահ Ժերոմ Մոնոն 1976 թ. ջրային օրենքի հեղինակն է, որի շնորհիվ հիմնվեցին ավազանային գործակալություններ: Այս փորձն արդեն օգտագործվում է Արեւելյան Եվրոպայի երկրներում: Դրա սկզբունքն այն է, որ ջրագրական յուրաքանչյուր ավազան համատեղ կառավարվում է բոլոր սպառողների կողմից: Նրանք տուրք են վճարում իրենց կողմից ջրի աղտոտման համեմատ եւ վարկեր ստանում ջրամաքրիչ համակարգերում ներդնելու նպատակով:

Նման գործակալություններ հիմնվում են աշխարհի տարբեր շրջաններում: Դրանք կազմում են պաշարների (ջրահոսքի, գետնաջրերի ծավալի) ցանկեր, որպեսզի սպառողներին ստիպեն խնայել ջուրը: Խոշոր ու թանկարժեք ամբարտակների կառուցումն այլեւս չի խրախուսվում, քանզի դրանց աշխատանքն արագորեն կազմալուծվում է ջրաբերուկների կուտակման հետեւանքով: Համաշխարհային բանկն այժմ նախընտրում է ֆինանսավորել ոչ թե վիթխարի ամբարտակների կառուցումը, այլ ջրատեխնիկների պատրաստումը: Բանկը պատրաստ է նաեւ ներդրումներ կատարել շռայլումների կանխմանն ուղղված ծրագրերում: Ինչպես նշում է Յունեսկոյի ներկա խորհրդաժողովի տեխնիկական համակարգող Ժան Լյուկ Ռդոն, ներկայումս զարգացող երկրներում ջրի 30-50 տոկոսը կորչում է նախքան սպառողին հասնելը, որն անթույլատրելի շռայլություն է:

Պատրաստեց
ՊԵՏՐՈՍ ՔԵՇԻՇՅԱՆԸ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Կիպրոսը նոր տանկեր է գնելու Ռուսաստանից

ՆԻԿՈՍԻԱ, 20 ՄԱՐՏԻ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Կիպրոսի Հանրապետությունը մտադիր է Ռուսաստանից գնել տանկերի եւս մի քանակ: Ինչպես հինգշաբթի երեկոյան հայտարարել է Կիպրոսի խորհրդարանի պատգամավոր Անտոնիս Կարասը, ընթացիկ տարվա պետբյուջեում արդեն նախատեսվել են այդ մարտական մեքենաների գնման ծախսերը: Կարասը չի ճշտել, թե ինչքան ռուսական տեխնիկա է նախատեսվում գնել: Ներկայումս կիպրական բանակի սպառազինության մեջ արդեն կան ռուսական արտադրության տանկեր, որոնք գնվել են 90-ական թվականների կեսերին:

Թուրքիայում վաղաժամկետ ընտրություննե՞ր

Օրերս Թուրքիայի վարչապետ Մեսութ Յըլմազի մոտիկ խորհրդական Աղա Օքթա Գյուները հայտարարել է, թե Թուրքիայի բանակի հրամանատարությունը լիովին վերահսկվում է վարչապետի ու կառավարության կողմից, թեեւ երկու կողմերը տարակարծիք են իսլամական արմատականության դեմ կատարվելիք քայլերի հարցում: Տեղական աղբյուրները հայտնել են, թե վարչապետի հայտարարություններն ընդվզում են առաջացրել ոչ միայն զինվորականության, այլեւ աշխարհիկ կազմակերպությունների եւ նույնիսկ կառավարական որոշ շրջանակներում: Որոշ դժգոհություն է արտահայտել նաեւ նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը: Թուրքիայի առեւտրական գրասենյակների միության նախագահ Ֆուադ Միրասն ասել է, թե ամեն մարմին իրավունք ունի պահանջելու, որ օրենքները գործադրվեն, որը, սակայն, չի նշանակում ռազմական միջամտության ազդանշան: Մինչդեռ քաղաքական շրջանակների կարծիքով, Թուրքիայի վարչապետի վերջին ելույթը վկայում է, թե նա պատրաստվում է վաղաժամկետ ընտրությունների:

«ԵՐԵՎԱՆ»

Լրագրողին ծեծամահ արած թուրք 5 ոստիկանի պատժեցին

19 ՄԱՐՏ, BBC, RFI: Թուրքական դատարանն այսօր ոստիկանության հինգ սպաների մեղավոր ճանաչեց լրագրող Մեթին Գյոքթեփեին ծեծամահ անելու մեջ եւ դատապարտեց նրանցից յուրաքանչյուրին 7,5 տարվա բանտարկության: Վեց այլ ոստիկաններ արդարացվեցին: Ոստիկանության երեսուն այլ աշխատակիցների դեմ հարուցված մեղադրանքները դեռեւս չեն քննվել: Լրագրող Մեթին Գյոքթեփեի դիակը 96 թվականին հայտնաբերվել էր Ստամբուլի պուրակներից մեկում այն բանից հետո, երբ նա ձերբակալվել էր ոստիկանության կողմից: Նա այն մի քանի հարյուր կալանավորվածներից մեկն էր, որոնց բռնել էին բանտային ապստամբության ժամանակ ոստիկանների կողմից սպանված բանտարկյալների թաղումից հետո:

Վրաստանը տոնելու է Ադրբեջանի 80-ամյակը

ԲԱՔՈՒ, 19 ՄԱՐՏ, ՍՆԱՐՔ: Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեն Վրաստանում Ադրբեջանի Ժողովրդական Հանրապետության 80-ամյակը տոնելու հատուկ հրաման է արձակել: Ըստ ադրբեջանական ԶԼՄ հաղորդագրությունների, համաձայն դրան, հոբելյանական տոնախմբություններ են անցկացվելու Թբիլիսիում եւ այն շրջաններում, որտեղ մեծ քանակությամբ ադրբեջանցիներ են բնակվում: Շեւարդնաձեի խնդրանքով վրացի քանդակագործ Գելա Ջափարաձեն կստեղծի կոմպոզիցիա, որը կոչվելու է «Օդլար Յուրդու» (Կրակների երկիր): Դրա համար Վրաստանի բյուջեից առանձնացվել է 130 հզ. դոլար: 80-ամյակը լրանում է այս տարվա մայիսի 28-ին:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Մեր կոմպոզիտորներից մեկն իր հեռուստատեսային մի զրույցի ժամանակ նկատեց, որ Կոմիտասը դեռ «տուն չի դարձել»: Կարծում ենք, կարելի է համաձայնել այս փոխաբերական ձեւակերպման հետ: Կոմիտասը տուն չի դարձել իր երաժշտության քիչ հնչելու, իր երաժշտության ոչ ճիշտ հնչելու եւ, սակայն, հատկապես հրատարակման գործի թերի լինելու առումով:

Դեռեւս խորհրդային տարիներին ակադեմիայի արվեստի ինստիտուտը ձեռնարկեց Կոմիտասի երկերի ժողովածուի հրատարակումը: Այդ խիստ պատասխանատու, աշխատատար եւ ժամանակ պահանջող գործը հանձնարարվեց հմուտ երաժշտագետ պրոֆեսոր Ռոբերտ Աթայանին:

Մեր արդի երաժշտագիտության այս երախտավորն իր կյանքի ընթացքում հրատարակեց Կոմիտասի երկերի վեց հատոր, վերջինը՝ 1982 թ.: Հետեւյալ՝ արդեն իսկ խմբագրված հատորները մնացին ձեռագիր վիճակում...

Նորագույն պատմափուլի սկզբին շատ եռանդուն կերպով սկսեցին

Երախտարժան հրատարակում

Լույս է տեսել Կոմիտասի «Պատարագ»-ը

խոսել ազգային վերածննդի մասին, հաճախ «Ռենեսանս» իմաստով: Մի տեսակ զարմանալի «վերածնունդ» էր դա, որ չէր ենթադրում վերելք ոչ գիտության, ոչ արվեստի ոլորտներում, եւ «կիսատ» Կոմիտասը, «կիսատ» Թումանյանը բոլորովին էլ տարօրինակ չէին դիտվում:

[illegible]

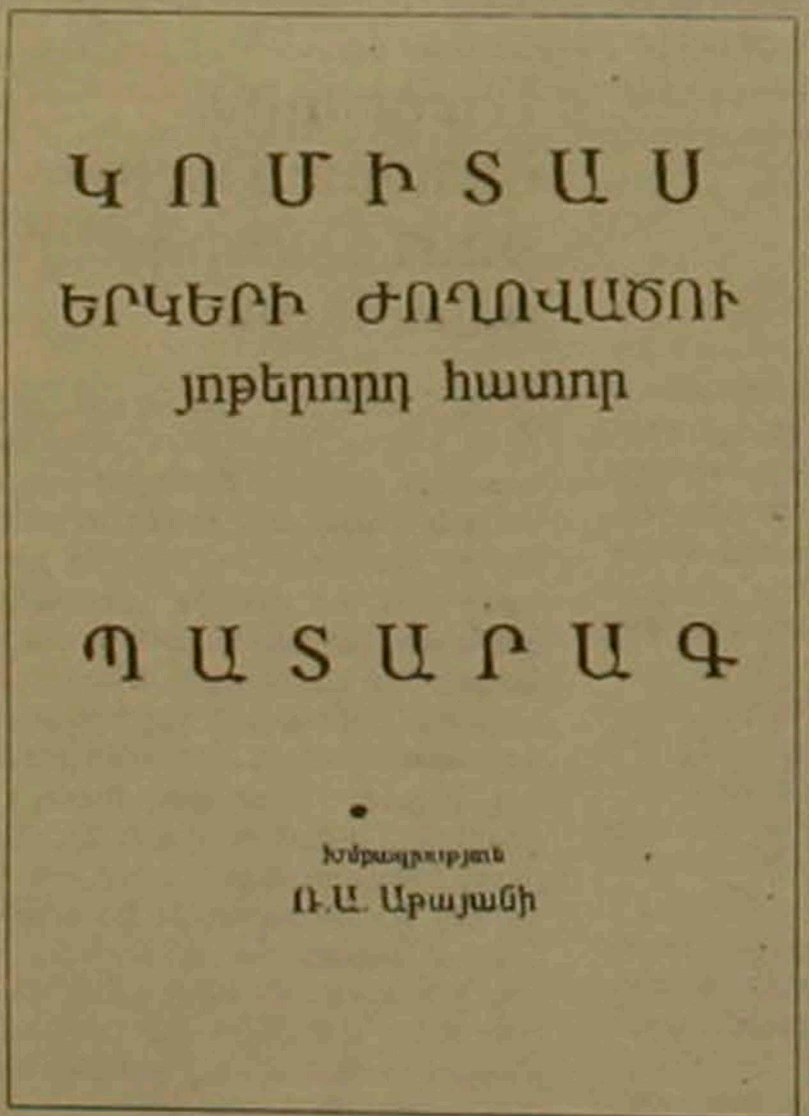

ԿՈՄԻՏԱՍ

ԵՐԿԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

յոթերորդ հատոր

ՊԱՏԱՐԱԳ

Խմբագրությամբ

Ռ.Ա. Աթայանի

ռածննդի» մասին, երեւի ամոթ էր, բայց Կոմիտասն այդպես էլ չհրատարակվեց:

Այդ դժվար տարիներին Ռոբերտ Աթայանը, ով հաստատ վերածննդյան այլ կշռաններ ուներ, շարունակում էր աշխատել Կոմիտասի ակադեմիական հրատարակության վրա: «Լրաբեր» ծրագրին տված իր վերջին հարցազրույցի ժամանակ փաթաթված էր ծածկոցով՝ բնակարանը ցուրտ էր, ինքն էլ՝ վատառողջ: Ասաց, որ միակ ցանկությունը «Կոմիտասն» ավարտելն է: Հետո, Ռոբերտ Աթայանն իր կյանքի գործին հետամուտ, մեկնեց Ամերիկա, սակայն այստեղ էլ բախտը չժպտաց Կոմիտասին:

Գիտնականի մահից (1994) հետո արվեստի ինստիտուտը սկսեց հնարավորություններ փնտրել շարունակելու կիսատ մնացած աշխատանքը: Եվ ահա վերջապես Կոմիտասի երկերի հերթական հատորը հրատարակվեց:

Ռ. Աթայանի գիտական բարեխղճությամբ եւ բարձր մակարդակով խմբագրված «Պատարագ»-ը իբրեւ ակադեմիական ժողովածուի յոթերորդ հատոր, անզուգորդելի է այդ ստեղծագործական ամբողջ 20-րդ դարի ընթացքում աշխարհի ամենատարբեր երկրներում (Ֆրանսիա, Ամերիկա եւ այլուր) հրատարակված մի քանի տարբերակների հետ:

Այս հատորի երաժշտական նյութը համեմատված եւ ճշգրտված է «Պատարագ»-ի տարբեր տարիներին, տարբեր վայրերում հրատարակված օրինակների մանրամասն ուսումնասիրությունների եւ հետազոտությունների հիման վրա: Որպես հիմք ընդունված է Փարիզի 1933 թվականի հրատարակությունը (խմբագրությամբ Վ. Սարգսյանի), որը, սակայն, ենթարկվել է գիտական խիստ քննության եւ բազմաթիվ շտկումներ է կրել: Մոտավոր պատկերացում տալու համար [illegible] հավելվածի) տպագրական ծավալը 71 էջ է, իսկ ծանոթագրությունները, դիտողությունները, շտկումների մեկնությունը կազմում են 48 էջ: Սրան գումարած «Հարակից երգեր» եւ «Տարբերակներ» բաժինները, որոնք միասին ընդգրկում են 23 միավոր: Այն դեպքում, երբ Փարիզի հրատարակության հավելվածը ընդգրկում է ընդամենը 10 միավոր:

Այս հատորում զետեղված է նաեւ Ռ. Աթայանի «Արական երգչախմբին հատկացված Կոմիտասի «Պատարագ»-ի պատմությունից» հոդվածը, որը հանգամանորեն ներկայացնում է կոմիտասյան «Պատարագ»-ի պատմության հետ կապված բոլոր մանրամասները: Կոմիտասի «Պատարագ»-ի վերաբերյալ գիտական իսկայական աշխատանքի ամփոփագիրը լինելուց զատ, այս աշխատությունը կարող է համահավաք աղբյուրագիտական արժեք հանդիսանալ այդ ստեղծագործության համար:

Համարենք, որ «Պատարագ»-ի այս հրատարակությունը, իբրեւ ակադեմիական, պարտավոր էր ստեղծագործությունը ներկայացնել անթերի, մաքրված զանազան կեղծումներից եւ թյուր խմբագրումներից, ծանոթագրված եւ հանգամանորեն մեկնաբանված: Սակայն, սրանից զատ, կարծում ենք, այս հատորը բոլորովին նոր կերպով է արժեւորում կոմիտասյան այս բավականին հայտնի ստեղծագործությունը, մի կողմ թողնելով տասնամյակներով արդեն ձեւավորված մոտեցումներն ու տեսակետները:

Կար մոտեցում, թե Կոմիտասի «Պատարագը» ամբողջական չէ, քանի որ չի ներկայացնում եկեղեցական արարողությունն ամբողջությամբ: Ռ. Աթայանն այս խնդրին անդրադառնալիս (սույն հատորի 130 էջ) նշում եւ փաստում է, որ Կոմիտասը, փայլուն իմանալով եկեղեցական արարողակարգը, որո[illegible] է հետապնդել, երբ իր «Պատարագը» շարադրել է այս կառուցվածքով: Այն է ստեղծել գեղարվեստական երկ հայկական եկեղեցու արարողության տեստային եւ մեղեդիական հիմքով, սակայն, առավել ամփոփ, կուռ կառուցվածքով: Կոմիտասը խնդիր է դրել ստեղծելու համերգային կատարման համար նախատեսված հոգեւոր ծավալուն գեղարվեստական ստեղծագործություն, մինչդեռ, մինչեւ իր «Պատարագ»-ը մեր իրականության մեջ գոյություն ունեցած մյուս նույնանուն ստեղծագործությունների համար, այս կամ այն չափով, միշտ ելակետ է հանդիսացել եկեղեցական ծեսի ամբողջականությունը: Բնականաբար, եկեղեցական ծեսի օրինաչափություններով ձեւավորված պատարագը նաեւ այլ նկարագիր ունի: Սակայն, Կոմիտասի այս ստեղծագործությունը եւս օրվան պատշաճ հավելումներով կարող է եւ կատարվում է եկեղեցում:

Հատորը տպագրության են պատրաստել երաժշտագետներ Գ. Գյոդակյանը եւ Դ. Դերոյանը: Դժվար եւ շնորհակալ աշխատանք է կատարված: Ձեռագիրը ի մի բերելուց, սրբագրելուց սկսած մինչեւ ձայնանիշերի համակարգչային շարվածք (Գ. Գյոդակյանի), ապա ֆինանսական եւ հրատարակչական այլեւայլ բարդություններ լուծելը այսօր անչափ ծանր, Կոմիտասի դեպքում՝ նաեւ նվիրական աշխատանք է:

«Տունդարձի» պես ուրախալի է, երբ վերականգնվում է կոմիտասյան ժառանգության տպագրման ընդհատված գործը, երբ այսօր «Անահիտ» հրատարակչությունը մեզ է մատուցում իր գեղարվեստական արժեքով եւ հեղինակությամբ պատկառանք ներշնչող մի ստեղծագործություն՝ «Կոմիտաս, Պատարագ»:

ՄՀԵՐ ՆԱՎՈՅԱՆ

ՖՐԱՆՍԻԱ

Շահան Շահնուրի անվան դպրոց Արջուտում

Ֆրանսիայի հայկական հիմնադրամը ուրախությամբ հայտնում է, որ անհրաժեշտ 150 հազար դոլարով, (որոշ բարերարների նվիրատվությունների շնորհիվ) Լոռու մարզի Արջուտ գյուղի դպրոցը շուտով կվերականգնվի եւ կկրի Շահան Շահնուրի անունը ի հիշատակ եւ ի հարգանք ֆրանսահայ գրողի, տեղեկացնում է Փարիզի «Յառաջ» թերթը: 1988-ի երկրաշարժից ամբողջովին տուժած դպրոցը որոշ ժամանակ փայտյա ժամանակավոր շինություն էր տեղափոխվել, որն էլ հրդեհի հետեւանքով քանդվել էր՝ անմխիթար վիճակի մեջ թողնելով գյուղի եւ շրջակա տարածքի դպրոցականներին: Տեղական իշխանությունները ձեռնարկել էին դպրոցի վերաշինությունը, սակայն նյութական միջոցների անբավարարության պատճառով ստիպված էին եղել դադարեցնել աշխատանքները: Վերակառուցումից հետո դպրոցը կընդունի 150 աշակերտ:

Հ. Օ.

Դանիել Վարուժանի որդին «հասնում է» Իսպանիա

Մեծ եղեռնի մասին վեպը՝ կատալաներեն

Փարիզի «Յառաջ» օրաթերթը հաղորդում է, որ 1997-ի վերջերին 128 էջից բաղկացած եւ «Արամի տետրը» (Quadern d'Aram) խորագիրը կրող կատալաներեն մի վեպ է լույս տեսել Իսպանիայում, որն անդրադառնում է հայկական ցեղասպանությանը եւ որը, կարելի է ասել, խոշոր իրադարձություն է այն առումով, որ հայերին ու Հայ դասն է «հայտնագործում» այդ երկրի բնակչության համար:

Հեղինակը՝ Մարիա Անջելս Անգլադան ծնվել է 1930 թվականին Իսպանիայի հյուսիս-արեւելյան մասի պատմական մարզում՝ Կատալոնիայում: Ճանաչված վիպասան է, որի նախորդ «Աուշվիցի ջութակը» վե-

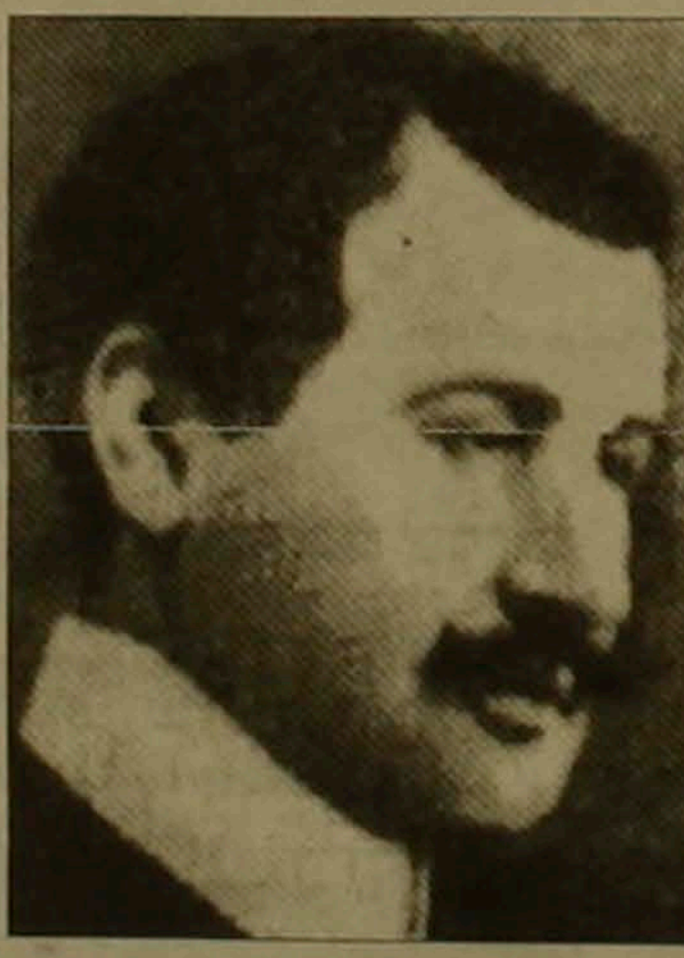

պը վերջին տարիներին մեծ հաջողություն արձանագրելով, արժանացել է տասներեք տպագրության եւ արդեն իսկ թարգմանվել է չորս լեզուներով: Դասական լեզուների մասնագետ հեղինակը հայկական իրականությունը ճանաչել է թարգմանությունների ընթերցումով: «Հայ մշակույթով սկսեցի հետաքրքրվել բանաստեղծությունների միջոցով: Մեր տանը հայտնաբերեցի 20-ական թվականների կատալաներեն հանդեսներ, որոնց մեջ ուշադրությունս գրավեցին Ալֆոնս Մասերասի թարգմանությամբ մի քանի սքանչելի կտորներ, ինչպես Դանիել Վարուժանի բանաստեղծությունները», նշում է նա: «Արամի տետրը» վեպում հայ բանաստեղծը վերածվել է գրական հերոսի: Վեպի գլխավոր կերպարը Արամն է (վերցված Վիլյամ Սարոյանի հայտնի «Անունս Արամ է» գրքից), տասնհինգամյա մի պատանի, որն իր տետրում գրառումներ է անում եւ պատմում թուրքերի իրագործած ջարդերի, աքսորի եւ տարագրության մասին: Մոր հետ մազապուրծ փախչելով՝ հասնում է Կատալոնիա եւ այնտեղ հաստատվելով՝ ծանոթանում հույն սուզորդների ընտանիքի շառավիղը հանդիսացող մի պատանու հետ: Իրականն ու վիպականը միախառնելով, հեղինակը դիմել է հետաքրքիր մի հնարքի. Դանիել Վարուժանին դարձրել է պատանի Արամի հայրը, ինչն առիթ է ստեղծել գրքում թարգմանաբար հատվածներ հրամցնել կատալոնացի ընթերցողին մեծ բանաստեղծի բանաստեղծություններից:

Գրքի հաջողությունը, ըստ «Յառաջի» հոդվածագիր, Բուենոս Այրեսից Վարդան Մատթեոսյանի, պետք է վերագրել ոչ միայն նյութին եւ գրական արժեքին, այլ նաեւ այն իրողությանը, որ Կատալոնիան երկարատեւ պայքար է մղել եւ այժմ էլ մղում է մշակութային-քաղաքական ինքնուրույնություն նվաճելու համար: Կատալաներենը, որ հեղինակ Անգլադայի մայրենի լեզուն է, տասնամյակներով հալածված է եղել Ֆրանկոյի բռնատիրության օրերին եւ միայն վերջերս ընդունված օրենքի շնորհիվ է, որ իսպաներենի հետ հավասար գործածվում է:

Վերջերս տված հարցազրույցի ժամանակ Անգլադան հետեւյալն է ասել. «Երկու վերջին վեպերի ծնունդ տվողը Բոսնիայի պատերազմն էր: Նախապես տեղեկություններ ունեի հայերի հետ պատահածի մասին, եւ երբ սկսեցի Աուշվիցի ճամբարների մասին մանրամասներ փնտրել, անդրադարձա, որ հայերի ցեղասպանությունը քսաներորդ դարում առաջինն էր, որն, ըստ [illegible] րին»: Իսկ «Հորա Նովա» շաբաթաթերթը գրքի մասին գրել է. «Սիրո, կասկածի, անկարողության, սովի, ցրտի, մահվան եւ առավելապես հույզերի մի պատմություն է սա: Բանաստեղծական, երաժշտական եւ դասական հղումներով լի մի պատմություն, որն ընթերցողին գրավում է մինչեւ վերջ՝ ցույց տալով ամբողջ մի ազգի տարագրության ահավոր իրականությունը»:

Գրքի շնորհանդեսին ելույթ է ունեցել ծնունդով արգենտինահայ, բայց Բարսելոնում ապրող հելլենագետ Մարիա Օհանեսյանը, որն էլ Մարիա Անջելսի համագործակցությամբ ձեռնարկել է Վարուժանի գործերի կատալաներեն մի հատոր կազմելու աշխատանքը:

Ավելացնենք, որ «Արամի տետրը» արդեն իսկ արժանացել է երկրորդ տպագրության, եւ ընթացքի մեջ է նրա իսպաներեն թարգմանությունը:

Հ. Օ.

ՀՈԲԵԼՅԱՐ

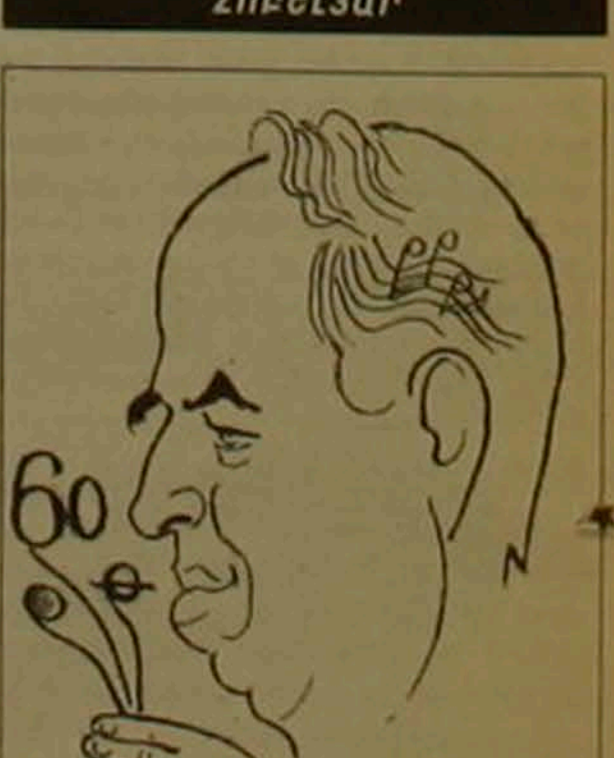

digitised by A.R.A.R.@

ՖՈՒՏԲՈԼ

«Լոկոմոտիվի» դժվարին հաղթանակը

Գավաթակիրների գավաթի խաղարկության 1/4 փուլի պատասխան խաղերը

Cup Winners' Cup

Եվրոպական ֆուտբոլային գավաթների խաղարկությունների հերթական եռօրյան ավարտվեց: Վերջինն իրենց հարաբերությունները որոշեցին գավաթակիրները:

Երկու հանդիպումներում դաշտի տերերը կարող էին իրենց հանգիստ զգալ, քանի որ առաջին խաղերում նրանք հյուրընկալվելիս հաղթել էին:

Դա առաջին հերթին վերաբերում է «Վիչենցա» (Իտալիա)-«Ռոդա» (Հոլանդիա) խաղին: Կերկրադում իտալացիները հաղթել էին 4-1 հաշվով: Իրենց դաշտում նրանց առավելությունն ավելի զգալի էր: «Վիչենցայի» ֆուտբոլիստները հարձակողական, գեղեցիկ խաղ ցուցադրեցին եւ երկրորդ խաղում եւս խոշոր հաշվով հաղթանակ տարան 5-0:

«Չելսի» (Անգլիա)-«Բեթիս» (Իսպանիա) խաղում դաշտի տերերը քիչ մնաց պատժվեին իրենց անհոգության համար: Երկու շաբաթ առաջ Սեւիլիայում կայացած հանդիպման ժամանակ անգլիացիները հաղթել էին 2-1 հաշվով: Սակայն այս խաղում «Բեթիսի» նիգերիացի խաղացող Ֆինիդի Ջորջը 21-րդ րոպեին գրավեց լոնդոնցիների դարպասը: «Չելսիի» ֆուտբոլիստները, զգալով վտանգը, հավաքեցին իրենց եւ շուտով (30-րդ րոպեին) Ֆրանկ Սին Խուեն հավասարեցրեց հաշիվը: Երկրորդ խաղակեսն արդեն անցավ Ջանլուկա Վիալլիի սաների առավելությամբ: Աչքի ընկան իտալացիներ Ռոբերտո դի Մատեոն եւ Ջանֆրանկո Զոլան, որոնք 2 գոլ խփեցին «Բեթիսի» դարպասը, եւ «Չելսին» հաղթեց 3-1 հաշվով:

Հաջորդ՝ «Շտուտգարտ» (Գերմանիա)-«Սլավիա» (Չեխիա) խաղի ելքը նույնպես վճռեց լեգեոնականը: Գերմանական թիմը ցույց չտվեց այն խաղը, որը սպասում էին նրանից: Եվ այդ գորշ համայնապատկերի վրա առանձնացավ «Շտուտգարտի» հարձակվող, Բուլղարիայի հավաքականի անդամ Կրասիմիր Բալակովը: Նա տուգանային հարվածներով երկու անգամ գնդակն ուղարկեց մրցակցի դարպասը: Եվ ոչ չեխ ֆուտբոլիստների կազմած «պատը», ոչ էլ նրանց դարպասապահ Ռադեկ Չեռնին չկարողացան փրկել դրությունը: «Շտուտգարտը» հաղթեց 2-0 հաշվով եւ դուրս եկավ կիսաեզրափակիչ (Պրահայում կայացած առաջին խաղն ավարտվել էր ոչ-ոքի՝ 1-1):

Գավաթակիրների չորս խաղերից ամենալարվածն ու դրամատիկը, իհարկե, Մոսկվայում կայացածն էր: «Լոկոմոտիվ» (Ռուսաստան)-ԱԵԿ (Հունաստան) հանդիպումը սպասվում էր անհամբերությամբ: Աթենքում անցկացված առաջին խաղն ավարտվել էր 0-0 հաշվով, եւ մասնագետները հավասար էին գնահատում երկու թիմերի հնարավորությունները: Առաջին խաղակեսն անցավ հույն ֆուտբոլիստների առավելությամբ: Նրանք ավելի ակտիվ էին գործում, բայց ոչ մի իրական վտանգ չստեղծեցին դաշտի տերերի դարպասին: Երկրորդ խաղակեսում պայքարի բնույթը փոխվեց, այն դարձավ ավելի ակտիվ, հետաքրքիր: Նախաձեռնությունն անցավ «Լոկոմոտիվին», եւ թիմի խաղացող Եվգենի Խառլաչովը ընդմիջումից 10 րոպե անց գրավեց ԱԵԿ-ի դարպասը: Աթենքի թիմի ֆուտբոլիստները դարձյալ անցան ակտիվ գործողությունների, եւ գրոհներից մեկից հետո 11 մետրանոց տուգանային հարվածի իրավունք ստացան: Այն հուսալիորեն իրացրեց պաշտպան Խարիս Կապիդիսը՝ 1-1, եւ պայքարը նոր ուժով ծավալվեց: «Լոկոմոտիվին» այս հաշիվը չէր բավարարում, եւ 15 հազար մարզասերների բուռն աջակցությամբ մոսկվացիները նոր թափով գրոհեցին հույների դարպասը: Նրանք նույնիսկ երկու գոլ խփեցին, բայց երկու դեպքում էլ գերմանացի մրցավարները «խաղից դուրս» իրավիճակ արձանագրեցին: «Լոկոմոտիվի» ֆուտբոլիստները չվհատվեցին, եւ նրանց ջանքերը պսակվեցին հաջողությամբ. խաղի 92-րդ րոպեին (մրցավարն ավելացրել էր ժամանակը): Խաղն իրավիճակում մոսկովյան թիմի ավագ, պաշտպան Իգոր Չուգայնովը խփեց հաղթական գոլը՝ 2-1, եւ «Լոկոմոտիվը» իրավունք ստացավ հանդես գալու եվրոպական գավաթի կիսաեզրափակիչում:

Հիշեցնենք, որ նման իրավունք նվաճել է նաեւ Մոսկվայի մեկ այլ թիմ՝ «Սպարտակը» (ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկությունում):

Եվրոպական երեք գավաթների կիսաեզրափակիչ փուլի զույգերը որոշվեցին երեկ ուշ երեկոյան Լոզանում անցկացված վիճակահանության ժամանակ:

Ֆրանսիան կհյուրընկալի մրցույթի հաղթողներին

FRANCE 98

Երեկ Հայաստանի Հանրապետությունում Ֆրանսիայի դեսպանատանը ընդունելություն ունեցան «Մեկնենք Ֆրանսիա՝ 1998-ի աշխարհի առաջնության խաղերին» մրցույթի մասնակիցները: Պարզ դարձան մրցույթի երկու հաղթողները:

Հունվար-փետրվար ամիսներին կայացած մրցույթի արդյունքների հրապարակման օրը հատուկ էր ընտրված, քանզի մարտի 20-ը Ֆրանկոֆոնիայի միջազգային օրն է:

Գրավոր եւ բանավոր քննություններից բաղկացած մրցույթում հաղթել են Երեւանի թիվ 48 եւ 119 ֆրանսիական դպրոցների ֆիզիկայի ուսուցիչ Գրիգոր Ալոջանը եւ 10-րդ դասարանի աշակերտուհի Իննա Հակոբյանը:

Սա վերջիններիս առաջին այցը չէ Ֆրանսիա, բայց ֆուտբոլային նման իրադարձության մասնակցելու հնարավորություն նրանց առաջին անգամ է ընձեռվում: Ալոջանը եւ Հակոբյանը աշխարհի մյուս երկրներում անցկացված նույն մրցույթի հաղթողների հետ Ֆրանսիայում կհյուրընկալվեն հունիսի 30-ից հուլիսի 15-ը:

Տարբեր քաղաքներում ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության եզրափակիչ խաղերին ներկա գտնվելուց զատ, նրանք կմասնակցեն մշակութային միջոցառումների, ընդունելություն կունենան Էյֆելյան աշտարակում: Հուլիսի 14-ին ներկա կլինեն Ելիսեյան դաշտում անցկացվող տոնակատարություններին՝ նվիրված Ֆրանսիայի Ազգային տոնին:

Մրցույթի մյուս մասնակիցներին դեսպանատան կողմից շնորհվեցին մրցանակներ:

ԼԻԼԻԹ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Սուպերգավաթը՝ Գերմանիայի թիմին

Գերմանիայում անցկացվեց ձեռնագնդակի տղամարդկանց թիմերի Սուպերգավաթի ավանդական խաղարկությունը: Այս հեղինակավոր մրցումներում հանդես են գալիս տարբեր տարիների օլիմպիական խաղերի եւ աշխարհի չեմպիոններ: Մրցումների մասնակից 8 հավաքականները նախ իրենց հարաբերությունները որոշեցին երկու խմբերում, ապա ուժեղագույնները որոշվեցին օլիմպիական մրցակարգով: Կիսաեզրափակիչ փուլում Գերմանիան հաղթեց Ռուսաստանին, Ֆրանսիան՝ Հարավսլավիային: Եզրափակիչում Գերմանիայի հավաքականը հաղթեց ֆրանսիացիներին եւ նվաճեց պատվավոր մրցանակը: Երրորդ տեղի համար խաղում նախորդ խաղարկության հաղթող Ռուսաստանի հավաքականը առավելության հասավ Հարավսլավիայի թիմի նկատմամբ:

ԼՈՒՐԵՐ

Հայաստանի առաջնության մեկնարկը

Այսօր մեկնարկում է ֆուտբոլի Հայաստանի հերթական՝ 7-րդ առաջնությունը: Մրցասպարեզ կմտնեն բարձրագույն խմբի մրցաշարի մասնակից 10 թիմերը: Անդրանիկ տուրում կմրցեն «Երեւան»-«Շիրակ-2», «Շիրակ»-«Դվին», «Երեբունի-ՀՄՄ»-«Ղարաբաղ», «Փյունիկ»-«Կոտայք», «Ցեմենտ»-«Արարատ» զույգերը:

Ֆեդերացիայի արտահերթ պլենումը

Տեղի ունեցավ մականախաղի հանրապետական ֆեդերացիայի արտահերթ պլենումը, որտեղ նախագահ ընտրվեց Վրեժ Եգորյանը: Պլենումում քննարկվեցին մի շարք կազմակերպական հարցեր, որոնց մեջ կարեւորվեց հուլիսի 4-11-ը Շվեդիայում կայանալիք Եվրոպայի առաջնությանը Հայաստանի հավաքականի նախապատրաստության հարցը:

«Շախմատային Հայաստան»

Մեր մարզասերներին քաջ հայտնի «Շախմատային Հայաստան» հանդեսն արդեն մի քանի ամիս է, ինչ լույս է տեսնում փոխված տեսքով: Փոխվել է նաեւ պարբերականությունը, այժմ այն լույս է տեսնում շաբաթը մեկ անգամ: Դա հնարավորություն է տալիս շատ օպերատիվ կերպով լուսաբանել մեր հանրապետությունում եւ աշխարհում տեղի ունեցող շախմատային մրցաշարերը, իրադարձությունները: «Շախմատային Հայաստանի» էջերում ընթերցողները կգտնեն չափազանց բազմազան ու հետաքրքիր հրապարակումներ, պարտիաներ: Ցավոք, հանդեսը ձեռք բերել հնարավոր է միայն Հայաստանի շախմատիստի կենտրոնական տանը: Իսկ մենք, հանդեսի խմբագրության հոժար համաձայնությամբ, մեր ընթերցողին ենք ներկայացնում «Շախմատային Հայաստանի» վերջին համարում տպագրված նյութերից:

Նյու Յորքի բաց մրցաշարը

«Հայկական դեսանտ» Ամերիկայում

Մեկնարկեց շախմատային աշխարհում հանրահայտ «Նյու Յորք Օփեն» մրցաշարը, որին ավանդաբար մասնակցում են տասնյակ երկրներ ներկայացնող հարյուրավոր ուժեղ շախմատիստներ, այդ թվում բազմաթիվ ճանաչված գրոսմայստերներ: Պայքարն ընթանում է շվեյցարական մրցակարգով, տարբեր մակարդակի վեց մրցաշարերում: Գլխավոր մրցաշարը, բացի շատ ուժեղ կազմից, աչքի է ընկնում նաեւ խաղակարգի որոշ անսովորությամբ: Յոթ օրում մասնակիցները խաղում են ինը «լուրջ», մինչեւ 6 ժամ տեւողությամբ պարտիա. առաջին երկու օրերին անցկացվում է երկուական հանդիպում: Ահռելի է մրցաշարի ընդհանուր մրցանակային հիմնադրամը՝ 175.000 ամերիկյան դոլար (գլխավոր մրցաշարի առաջին մրցանակը՝ 14.000):

Հայաստանի ներկայացուցիչները անցյալում եւս մասնակցել են «Նյու Յորք Օփենին»: Բայց այս տարի մի ամբողջ «հայկական դեսանտ» է իջել ամերիկյան խոշորագույն քաղաքում:

Գլխավոր մրցաշարում հանդես է գալիս գործնականում Հայաստանի հավաքականը՝ համարյա իր ամբողջ կազմով. Վլադիմիր Հակոբյան, Սմբատ Լպուտյան, Արտաշես Մինասյան, Աշոտ Անաստասյան, Կարեն Ասրյան: Ափսոս, որ Ռաֆայել Վահանյանը, փոքր-ինչ անառողջ լինելով, չկարողացավ մեկնել Նյու Յորք եւ ամբողջացնել մեր ընտրանին:

Գլխավոր մրցաշարում ելույթ է ունենում եւս մեկ հայ գրոսմայստեր՝ Չեխիայի ներկայացուցիչ Սերգեյ Մովսիսյանը: Հենց նա էլ 4 տուրից հետո 4 միավորով գլխավորում է մրցաշարային աղյուսակը: 12 մասնակիցներ ետ են մնում կես միավորով, եւ նրանց թվում է Լպուտյանը: Հակոբյանը, Մինասյանը, Անաստասյանը եւ Ասրյանն ունեն 3-ական միավոր:

Իսկ երկրորդ մրցաշարում, որտեղ հանդես են գալիս մինչեւ 2400 անհատական գործակից ունեցող շախմատիստներ, ելույթ են ունենում Հայաստանի երեք երիտասարդ ներկայացուցիչներ՝ Աշոտ Նադանյանը, Անդրանիկ Մաթիկոզյանը, Վարուժան Հակոբյանը:

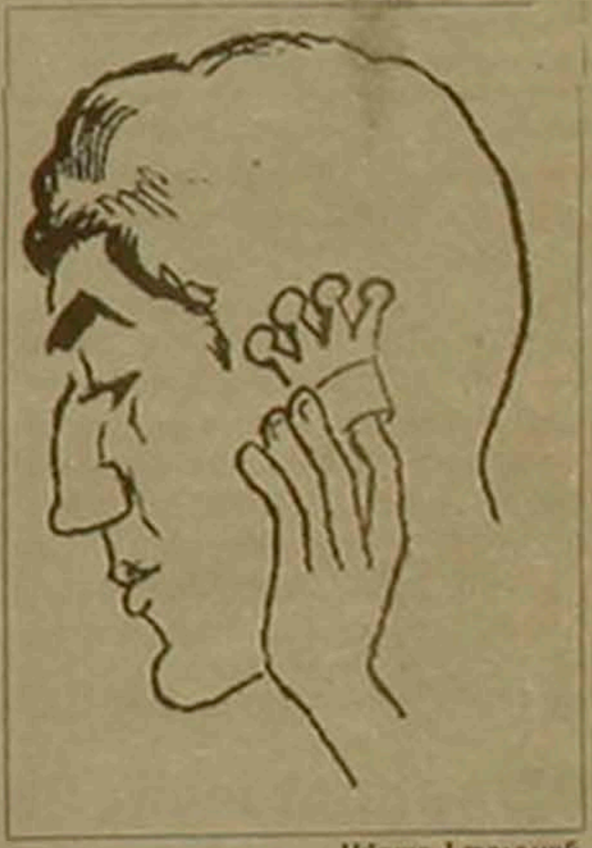

Սմբատ Լպուտյան

Մոնակոյի միջազգային մրցաշարը

Մոնակոյի մայրաքաղաք Մոնտե Կառլոյում, «Մետրոպոլ Պալաս» հյուրանոցում մեկնարկեց «Ամբեր» անունը կրող ավանդական, 7-րդ մրցաշարը, որն իր յուրօրինակ մրցակարգով ամբողջովին տարբերվում է աշխարհում անցկացվող մյուս խոշորագույն շախմատային իրադարձություններից: 12 նշանավոր գրոսմայստերները միմյանց հետ հանդիպում են երկուական անգամ՝ արագ եւ «կույր» (առանց խաղատախտակին նայելու) շախմատի կանոններով: Այդ երկու պարտիաները խաղացվում են նույն օրը, մեկը մյուսից անմիջապես հետո:

Խաղերն անցկացվում են Ռոբերտ Ֆիշերի առաջարկած ժամացույցի կանոններով: Մրցակիցներին տրվում է 25-ական րոպե, ինչպես նաեւ կատարած յուրաքանչյուր քայլից հետո եւս 10 վայրկյան (արագ) կամ 20 վայրկյան («կույր»):

«Կույր» պարտիաները խաղացվում են արդիական տեխնիկայի լայն օգտագործմամբ: Շախմատիստները նստում են համակարգչի առջեւ՝ իրենց տեսադաշտում ունենալով միայն մերկ խաղատախտակի պատկերը, առանց ֆիգուրների: Գրոսմայստերներն իրենց հերթական քայլը շախմատային նշագրության տեսքով «գրում են» համակարգչի մոնիտորի վրա՝ կրկին առանց տեսնելու դիրքը: Նույն ձեւով նրանք ստանում են մրցակիցների պատասխանները:

Համակարգիչը նաեւ ինքնըստինքյան ստուգում է կատարվող քայլերի «լեգիտիմությունը» եւ միանգամից հայտնում «կույր» խաղի դեպքում չբացառվող՝ քայլերի անհնարինության մասին:

Ի տարբերություն մասնակիցների, հանդիսատեսները եւ մրցակիցները հնարավորություն ունեն այլ՝ ցուցադրական համակարգիչների վրա բնական ձեւով տեսնել կատարվող քայլերը եւ հետեւել պայքարի ընթացքին: Ի դեպ, գլխավոր մրցավարն է նշանավոր Գերտ Գիյսենը:

Ինչպես միշտ, «Ամբերի» նախաձեռնողն ու հովանավորը շախմատային հայտնի մեկենաս Վան Օստերոմն է: Սահմանված են երեք տիպի մրցանակներ՝ ընդհանուր հաշվարկով եւ երկու «մրցաձեւերով»: Ընդհանուր մրցագումարը կազմում է 137250 ամերիկյան դոլար:

Ահա թե ինչպիսին է մրցաշարային իրավիճակը 4 տուրից հետո (8 պարտիա). 1. Կրամնիկ՝ 7, 2. Լոթյե՝ 5, 3-5. Վան Վելի, Թոփալով, Շիրով՝ 4,5-ական, 6-7. Լյուբոեւիչ, Անանդ՝ 4-ական, 8-9. Սադլեր, Իվանչուկ՝ 3,5-ական, 10. Կասպարով՝ 3, 11. Նիկոլիչ՝ 2,5, 12. Պիկետ՝ 2 միավոր:

digitised by A.R.A.R.@

ԱՄՆ ԿՈՆԳՐԵՍ

Ֆ. Փալոն. Ընտրությունների առաջին փուլը վկայում է, որ Հայաստանը հավատարիմ է ժողովրդավարությանը

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 20 ՄԱՐՏ, ՄՆԱՐՔ։ Մարտի 16-ին Հայաստանում կայացած արտահերթ նախագահական ընտրությունների առաջին փուլը վկայություն է, որ այդ նախկին խորհրդային հանրապետությունը հավատարիմ է մնում ժողովրդավարության սկզբունքներին, եւ չնայած Թուրքիայի ու Ադրբեջանի կողմից շարունակվող շրջափակմանը եւ աշխարհի մի շարք պետությունների կողմից հայ ժողովրդի նկատմամբ վարվող բռնատիրական քաղաքականությանը, գնում է առաջադիմության եւ զարգացման ուղիով։ Այսպիսի հայտարարությամբ նախօրեին ԱՄՆ Ներկայացուցիչների պալատի նիստում ելույթ ունեցավ ամերիկացի կոնգրեսական Ֆրենկ Փալոնը։

«Ուրախանալով Հայաստանում ժողովրդավարության առաջընթացով, մենք չենք կարող ուշադրություն չդարձնել հայ ժողովրդի շարունակվող տառապանքներին», ասաց Փալոնը, կոնգրեսականների ուշադրությունը բեւեռելով Թուրքիայի բռնագրաված Հյուսիսային Կիպրոսի կառավարության վերջերս կայացրած այն որոշման վրա, որի համաձայն կղզու հայկական հինավուրց Սուրբ Մակարա եկեղեցին հյուրանոցային համալիրի է վերածվելու։ Այս կապակցությամբ ամերիկացի օրենսդիրը նշեց, որ «Թուրքիան զավթել է ոչ միայն Կիպրոսի տարածքի մի մասը, այլ նաեւ կղզու այդ մասում դարերով բնակվող ժողովրդի մշակութային արժեքները»։

Ֆրենկ Փալոնը ԱՄՆ Կոնգրեսին կոչ արեց միանալ թուրք-կիպրացիների բարբարոսական պլանների իրականացումը թույլ չտալու պահանջներին, ընդսմին նշելով, որ «Հայ ժողովրդի հոգեւոր արժեքների պահպանումը, որն աշխարհում առաջինն ընդունեց քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն, բարի կամքի բոլոր մարդկանց պարտքն է»։

Կոնգրեսականը նաեւ իր ցավակցությունը հայ ժողովրդին հայտնեց նրա հոգեւոր առաջնորդներից մեկի՝ Կ. Պոլսի պատրիարք Գարեգին Գազանճյանի մահվան կապակցությամբ։ «Ես խոնարհում եմ գլուխս այդ իմաստուն մարդու հիշատակի եւ համայն հայ ժողովրդի բազմադարյա պատմության առջեւ», ասաց Ֆրենկ Փալոնը։

Քոչարյանի հաղթանակը կօգնի Հայաստանի տնտեսական աճին

Բրիտանացի փորձագետի կարծիքով

19 ՄԱՐՏ, BBC։ Ըստ BBC-ի տնտեսական փորձագետ Դինա Նյումենի, Հայաստանի տնտեսական հեռանկարները վատ չեն, գոնե արեւմտյան տնտեսագետների կարծիքով։ «Դեռ անցյալ տարի Հայաստանն ունեցավ տնտեսական աճ, որը կազմեց 2,5 տոկոս։ Այդ թիվն այնքան էլ մեծ չէ, բայց վատ չէ, եթե համեմատենք մյուս նախկին խորհրդային հանրապետությունների հետ», նկատում է Դինա Նյումենը։ Բայց արդեն այս տարի կանխատեսվու[illegible] 99 թվականին նույնիսկ մինչեւ 6 տոկոսի աճ։ Դրանք արդեն պարզապես շատ լավ թվեր են։ Սակայն որպեսզի ապահովվի այդ տնտեսական աճը, կարեւորը ներդրումների աճի ապահովումն է։ Եվ այստեղ մեծ հույսեր են կապվում հայկական սփյուռքի հետ։ Կարծիք կա, որ սփյուռքն աջակցում է Քոչարյանին եւ եթե Քոչարյանը հաղթի, ուրեմն ներդրումներն ավելի աշխույժ կկատարվեն»։ 98 եւ 99 թվականներին վերաբերող թվերը հաշվվել են մինչեւ Հայաստանում տեղի ունեցած քաղաքական ցնցումները, սակայն դրանք ճշմարիտ կլինեն, եթե Հայաստանի տնտեսական կուրսը չփոխվի։ Եվ Հայաստանը, ըստ Նյումենի, այժմ այնպիսի վիճակում է, որ շրջադարձեր չպետք է լինեն։ «Կարեւորն այն է, որ անցյալ տարվա վերջում ընդունվել է 98 թվականի համար շատ լավ բյուջե, որը ենթադրում է որոշ դեֆիցիտ եւ դեֆիցիտի բացարձակ ոչ ինֆլյացիոն ֆինանսավորում ի հաշիվ ՀԲ-ի աջակցության։ Ուրեմն, որպեսզի հնարավոր լինի ստանալ ՀԲ-ի աջակցությունը 98 թվականին, [illegible] շարունակել նախկին քաղաքականությունը», ասում է Նյումենը։ Հայկական տնտեսության համար ամենամեծ վտանգը, ըստ Նյումենի, այն փաստն է, որ Հայաստանը մեկուսացված է իր տարածաշրջանում եւ նրա արտահանությունը հարեւան երկրներ շատ փոքր է։ Դա ավելացնում է Հայաստանի առեւտրային դեֆիցիտը, ինչը բացասական ազդեցություն է գործում ազգային արժույթի կուրսի վրա։ Այդ պատճառով շատ կարեւոր է կարգավորել արտաքին առեւտրային կապերը եւ ավելացնել արտահանությունը։

«Բալթիմոր սան». Ընտրապայքարում առաջնային էին տնտեսական խնդիրները

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ ՀՀ նախագահական ընտրապայքարում տնտեսությունն առաջնահերթ խնդիրներից մեկն էր, քանի որ քվեատուները հետամուտ են լինում միջոցներ գտնելու երկրի տնտեսական անկումը, այդ թվում՝ դրամի 21 տոկոսով արժեզրկումը կասեցնելու եւ 20 տոկոս կազմող գործազրկությունը վերացնելու համար։ Լեռնային Ղարաբաղի չլուծված հակամարտությունը փոքր դեր է ունեցել ընտրության ժամանակ, քանի որ բոլոր թեկնածուներն էլ սատար են կանգնում այդ շրջանի անկախությանը, գրել է ամերիկյան «Բալթիմոր սան» թերթը։

«Նյու Յորք թայմս». Մարտի 16-ը առաջընթաց էր

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Արեւմտյան լրագրողներն իրենց գնահատականներում նշում են, որ թեեւ միջազգային դիտորդները քննադատել են քվեարկության ընթացքը՝ արձանագրված բազմաթիվ խախտումների համար, դրանք չեն անդրադարձել վերջնական արդյունքների վրա։ «Նյու Յորք թայմսը», վկայակոչելով ամերիկացի դիտորդ Սեմ Բրաունին, գրում է, որ երկուշաբթի օրվա քվեարկությունը առաջընթաց է 1995 եւ 1996 թվականների ընտրությունների համեմատությամբ։

Քոչարյանի՞, թե՞ Դեմիրճյանի օգտին

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Ասոշիեյթեդ պրես գործակալության թղթակիցը նշում է, թե Հայաստանի կոմկուսի 11 տոկոսանոց ընտրազանգվածը կկողմնորոշվի դեպի Կարեն Դեմիրճյանը, իսկ Ֆրանսպրեսի կարծիքով կոմունիստների ճամբարը կպառակտվի. կեսը կքվեարկի Դեմիրճյանի օգտին, կեսը՝ Քոչարյանի։ Ինչ մնում է Վազգեն Մանուկյանի ընտրազանգվածին, ապա գործակալության կարծիքով ամեն ինչ կախված կլինի հայ ազգային-ժողովրդավարների ղեկավարի դիրքորոշումից։ Ֆրանսպրեսը վկայակոչում է սոցիոլոգ Գեւորգ Պողոսյանին, որի կարծիքով Վազգեն Մանուկյանի ընտրազանգվածը շատ կարգապահ է եւ կանսա նրա կոչերին։ Հավանաբար, Մանուկյանի ընտրազանգվածը, ի վերջո, կկողմնորոշվի դեպի Քոչարյանը, ենթադրում է Գեւորգ Պողոսյանը Ֆրանսպրեսի թղթակից Դեվիդ Ստեռնին տված իր հարցազրույցում։

ԲԱՑ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ
ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂ

Գրադարանների ծրագիր

ԲՀԻ օժանդակության հիմնադրամը հայտարարում է մրցույթ գրադարանների աշխատակիցների միջեւ հետեւյալ կոնֆերանսներին մասնակցելու համար.

■ Ռիմ-98
Կոնֆերանսը տեղի կունենա 1998 թ. հունիսի 6-14-ը, Սուդակում։ Անգլերենի իմացությունը պարտադիր չէ։ Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ ապրիլի 30-ը։

■ Ամերիկյան գրադարանների միության կոնֆերանս
Կոնֆերանսը տեղի կունենա 1998 թ. հունիսի 25-ից հուլիսի 2-ը, Վաշինգտոնում։ Դիմորդները պետք է ակտիվորեն ներգրավված լինեն գրադարանների միության գործունեության մեջ։ Անգլերենի իմացությունը պարտադիր է։ Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ ապրիլի 30-ը։

■ IFLA-98
Կոնֆերանսը տեղի կունենա օգոստոսի 16-21-ը, Ամստերդամում։ Դիմորդները պետք է ակտիվորեն ներգրավված լինեն գրադարանների միության գործունեության մեջ։ Անգլերենի իմացությունը ցանկալի է։ Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ մայիսի 29-ը։

Մանրամասն տեղեկությունների եւ դիմումի նյութերի համար դիմել ԲՀԻ օժանդակության հիմնադրամ՝ հետեւյալ հասցեով. Այգեձորի փող. 53բ, հեռ. 27-21-19, 27-17-13, հեռ/ֆաքս. 151088

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԴՊՐՈՑ

Հ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԴՊՐՈՑԸ ՑԵՐԵԿԱՅԻՆ ԵՎ ՀԵՌԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԴԻՄՈՐԴՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ Է 1998-99 ՈՒՍՏԱՐՎԱ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ-ԽՈՐՀՐԴԱՏՎԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

Դասընթացների նպատակն է դիմորդներին նախապատրաստել դպրոցի ընդունելության մրցույթներին։
Ուսման տեւողությունը ցերեկային ուսուցման բաժնում 3 ամիս է, իսկ հեռակայում 4 ամիս։
Ուսուցումը վճարովի է։ Վճարումը կատարվում է ամբողջ դասընթացի համար ըստ առանձին առարկաների՝
■ իրավագիտության եւ քաղաքագիտության հիմունքներ,
■ տնտեսագիտության եւ կառավարման հիմունքներ,
■ շարադրություն եւ վարչական տեքստի խմբագրում,
■ օտար լեզուներ (անգլերեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն)։

Դասընթացներին կարող են մասնակցել.
■ ցերեկային ուսուցման բաժնում՝ մինչեւ 30 տարեկան պետական բուհերն ավարտածները, պետական բուհերի ավարտական կուրսի ուսանողները, ինչպես նաեւ մինչեւ 45 տարեկան պետական ծառայողները,
հեռակա ուսուցման բաժնում՝ պետական բուհերն ավարտած եւ գործադիր իշխանության համակարգի մարմիններում աշխատող պետական ծառայողները, ինչպես նաեւ պետական միջնակարգ մասնագիտական ուսումնական հաստատություններն ավարտած եւ գործադիր իշխանության համակարգի մարմիններում [illegible] ստաժ ունեցող աշխատողները։
Դիմումների ընդունումը շարունակվում է։
Պարապմունքները սկսվում են ապրիլի 1-ից։
Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել ՀՀ Կառավարման դպրոց։

Հասցեն՝ Կիեւյան 8
(նախկին թիվ 10 ուսումնարանի շենքում)
Հեռախոս՝ 22-89-42, 22-89-75

ԸՆԴՈՒՆՈՂ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

ACCELS

ԱՄՆ-ում ուսումը շարունակելու հնարավորություններ

ԱՄՆ-ի կառավարությունը հայտարարում է 1998 թվականի **Edmund S. Muskie** եւ **Freedom Support Act Fellowship** ծրագրերը, որոնք թույլ են տալիս Հայաստանի բարձրագույն կրթություն ունեցող քաղաքացիներին մեկ կամ երկու տարով ուսումը շարունակել ԱՄՆ-ում։ Ծրագրերը հովանավորվում են Միացյալ Նահանգների ինֆորմացիոն գործակալության՝ **USIS**-ի կողմից եւ իրագործվում Հայաստանում կրթության եւ լեզուների ուսուցման համագործակցման ամերիկյան խորհրդի (ACCELS) եւ Բաց հասարակության ինստիտուտ (OSI) կազմակերպությունների միջոցով։
Թոշակները առաջարկվում են հետեւյալ բնագավառների մասնագետներին՝
■ բիզնեսի եւ կրթության կառավարում
■ տնտեսագիտություն
■ իրավաբանություն
■ հասարակական կառավարում
■ քաղաքականություն
Մանրամասն տեղեկություններ եւ դիմումներ ստանալու համար դիմեք **ACCELS**-ի գրասենյակ՝
Մ. Բաղրամյան 20, հեռ. 58-26-87 եւ **USIS**-ի գրադարան՝ Ամերիկյան դեսպանատան շենք։
Դիմումները ներկայացրեք **ACELLS**-ի գրասենյակ մինչեւ 1998 թ. մարտի 27-ը։

ԵՐԿԻՐ

Երեք տարի առաջ ապօրինաբար կասեցվեց հանրապետությունում ամենամեծ տպաքանակ ունեցող «ԵՐԿԻՐ» օրաթերթը։ Շուտով «ԵՐԿԻՐ»-ը կվերահրատարակվի եւ կրկին կունենա ամենաբարձր տպաքանակը։ Բայց դա դեռ երաշխիք չէ, որ դուք կարող եք հեշտությամբ ձեռք բերել այն։ Ամենահուսալի երաշխիքը՝ բաժանորդագրվելն է։

Մեր հասցեն՝ Երեւան, Զաքարյան 181
Հեռ 578856
Դասիչ՝ 69209

ԵՐԿԻՐ

ԼՈՒԾԱՐՎԵԼ Է
«ՀՈՎԱՐՁ» արտադրական կոոպերատիվը։
Գրանցման համարը 286.080.02095։
Համարել անվավեր։

Վ Ա Ճ Ա Ռ Վ Ո Ւ Մ Է
2 սենյականոց բնակարան, Ֆրունզեի փ. շենք 6, 34 բն., 5 հարկանի շենքի 5-րդ հարկում։
Հեռ.՝ 44-97-40, 58-18-41
(«Հայրենիք» կինոթատրոնի մոտ)։

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (589167, 581351) - պարբերաբար հրատարակվող տեղեկագրքերով - մագնիսական սկավառակներով - INTERNET ցանցով (http://www.arminco.com/spyur)։

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 786 Տպաքանակը՝ 3500 Ստորագրված է տպագրության՝ 20. 03. 1998 Գինը՝ 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@